

רבינו נסים מאימתי פרק ראשון תענית

של אחת. משום דנבדק אחת מתענית אל לא נבדקו כל היום...
אחריהם נבדקו כל היום...
אחריהם נבדקו כל היום...

הדושי אנשי שם...
הדושי אנשי שם...
הדושי אנשי שם...

סדר התענית...
סדר התענית...
סדר התענית...

סדר התענית

התענית היתה...
התענית היתה...
התענית היתה...

התענית היתה...
התענית היתה...
התענית היתה...

עין משפט...
עין משפט...
עין משפט...

עין משפט...
עין משפט...
עין משפט...

עין משפט...
עין משפט...
עין משפט...

עין משפט

עין משפט...
עין משפט...
עין משפט...

עין משפט

עין משפט...
עין משפט...
עין משפט...

עין משפט

עין משפט...
עין משפט...
עין משפט...

רבינו נסים

רבינו נסים...
רבינו נסים...
רבינו נסים...

רבינו נסים...
רבינו נסים...
רבינו נסים...

רבינו נסים...
רבינו נסים...
רבינו נסים...

רבינו נסים

רבינו נסים...
רבינו נסים...
רבינו נסים...

רבינו נסים

רבינו נסים...
רבינו נסים...
רבינו נסים...

רבינו נסים

רבינו נסים...
רבינו נסים...
רבינו נסים...

וגמרא יצמח
 ט"ו ופירושו
 בספר תורת
 ין לטעם ישנה
 וכן העתיק
 [עמוד רכ]:
 וגמרא חטת
 נבילה דף ה'
 ג"כ:
 ס פרק ג'
 [גמרא מ: ר"ן
 : דבור ראשון]
 גמרא [מנעיה
 גילה]:
 מור רכא י"י:
 ב"ס:

ע רמ"א
 הלכות תשעה
 ית רמז הלה]
 טרי פרק בתרא
 ימן [מן ואגודה
 ין ודוקא [שמן
 ל הלטת ט' נכס
 נהנה ועמד
 [גמ]:
 ל [שם עמוד
 [גמ]:

ז קנים
 ופי' שיש לו
 זאמן בשבת
 יאף אבי התמן
 שין בגר עליון
 בבור התמן וכלה
 ט' ט' נכס כזה
 [גמ]:
 ה' הדש עד
 י"י ובענין ש"י
 [דגמרא דירן
 תם, כל בני
 ד' שאסרו כל
 בן שיהיו נראין
 על ירושלים וכן
 מיר (גמ) סבירא
 ענין, ולא פירש
 י' א' דירן בפרק
 ח' דף כ"ג [גמ]
 [הם מראש
 ענין, ולא פירש
 בנין של שבתה
 בגמרא המגילה
 י"ה (דף ג') גבי
 ז' שטע בינה
 [ן סבירא לה
 נח ציבור יש
 בנין של שבתה
 שבתה, אבל
 עד תשעה באב
 סור, מכל שבת
 ענין, ולא פירש
 קודם אש
 לבנות לו בית
 גבי איתנה
 עבדי, אין בו
 י' טעיה למעט
 הישראל יושב
 עוקב בשבתה.

ד הבתונה לבד. ומותר אפילו חל תשעה באב בשבת (לבוש סעף
 טו). והמחמיר שלא להחליפו מנהג שעות הוא, שאינו לבוש רק מפני
 הזיעה (מטה משה סימן תשל"ו): ה פרוכת. והוא הדין מפות
 ומכסאות (מהרי"ל סס כגהט ר' הירן): ז בגדי שבת. אבל כגדים
 חדשים אסור (מלאמי כתוב).
 מהרי"ל [שם עמוד רמג] עשה
 שפניהל"ץ ללבוש [שם] ולבש
 קט"א של שבת לכבוד בנו החתן:
 ז ש' שמהה. [א] קאי גם אמשא
 ומתן כגון לרכי חופה, אבל שאר
 משא ומתן שרי כדרכו (ב"י עמוד
 רכז ד"ה ועכשיו וד"ה ומיהו ב"ח עמוד
 רכז ד"ה ויזמר וד"ה ולענין). וכתב
 מהרי"ל [שם עמוד רמג] הסרסורים
 לא ישאו כלי כסף לפרסר בעיר,
 דשמחה הוא לרואים. [א] ונמקוס
 שנהגו ליסור בכל משא ומתן לריך
 התרה, [א] עיין ביו"ד סימן רי"ד
 [סעף 6], אבל נמקוס שנהגו
 למעט בכל משא ומתן לא מהני התרה, כיון דיס פוסקים סבירא
 להו הכי, ככר קבלו אנומיהס כדעת ההוא. [א] ונסימן
 [תקנ"ז סס"ך] [תקנ"ד סוף סעף כב] [א] משמע דממעטין בכל
 משא ומתן, ע"ש. בתב הב"י [עמוד רכז ד"ה והרמז"ס] בשם הר"ן
 [מענין ה, כ דבור ראשון] דכל בנין שאין לריך לו רק [א] להרוחה בעלמא
 אסור, [א] קץ עם העכו"ס כקבלנות לזייז ביומו מותר לזייז, ואס
 יכול לפייסו בדבר מועט שימתין עד אחר תשעה באב תנא עליו כרכה

(א) מבעמים במשא ומתן. כתב ב"י [עמוד רכז ד"ה ועכשיו]
 ועכשיו לא נהגו רוב העולם למעט במשא ומתן כלל משכנס אב,
 ונראה שהם מפרשים דלא מחסר בנין ונטיעה אלא דוקא בדשמחה,
 [א] כסדרא ראשונה שהזכיר רבינו [מור עמוד רכז], ומפרשים דלא
 נאסר משא ומתן אלא בדשמחה
 [א] כדברי הסדרא שדמו החוספות
 [וימיות מג, א ד"ה מלאש], ולפי זה
 לריכין ליחר ממשא ומתן של
 שמחה כגון לרכי חופה כו', עכ"ל.
 ואי משום הא לא אריא, דהא אנו
 רואין דגם לרכי חופה לא נשמע
 מועט בינינו, ומה שדמו החוספות
 זו הסדרא דהא לא אסרו אלא
 לעשות סעודה, זו ודאי דמיה
 אמיתית, והיאך נסמון על סדרא
 דמיה כזו. ונראה דטעם המנהג
 להקל כפי מה שכתבתי בסימן
 תקל"ט סעף ד' [פ"ק ג] טעם
 ליתר משא ומתן בחול המועד
 אפילו [א] ביש לו מעות משום שיש עלינו מס מלך ושרים, והבאמי
 ראייה מתוספות פרק אחיה נשך [כגה מלאש ע, כ ד"ה שדן], הכי
 נמי יש לנו היחר זה במשא ומתן מן אב ואילך מה שאין ממעטין.
 שוב מלאמי כן כדברי מור"ח ז"ל [ב"ח עמוד רכז ד"ה ומהר"ס] בשם
 רש"י [בבאבא לטור]:

בלאו הכי אסור [א] אפילו בשבת של חזון אין מחליפין
 ללבוש בגדי שבת כי אס ד [א] הכמות לבד [א] אבל
 פורסין ה [א] פרוכת של שבת [א] אס לא שאירע תשעה באב
 בשבת ונדחה שאו אין פורסין פרוכת של שבת [א] ומי שיש
 לו ישוואין בשבת נחמו מותר ללבוש [א] בגדי שבת בשבת
 של חזון:
 ז [א] מראש חדש עד התענית (א) מבעמים
 במשא ומתן [א] ובבנין ז [א] של [א] שמהה כגון
 בית התנות לבנו [א] או בנין של ציור וביור ובנטיעה
 של שמחה [א] כגון אבורנקי של מלבים [א] שנומעים
 לצל להסתופף בצל או מיני הדם ומיני אהלים

באר היטב

העתיק הבאר היטב, אלא שהשיבוט מה שכתבו שם דרך הסימן שציג בויד
 קאי אצפורים, לפי שהראה מקום לכאר הגולה. ועיין שם באלה רבה וזוטא
 דקורם שבע שחל תשעה באב יש להתיר הספורה גם כן, ואם חל בשבת ונדחה
 עיקר כהפוסקים שאין לו דין שבע שחל תשעה באב, ע"ש [ועיין שם בפנים
 מאירות שכתב לחלין בעד הכנהג שהאבלים הם שושבינים להכניס לתופה
 לאכול שם, שהט"ו יורה סימן טז ס"ק ד] כתב שאין להתיר לאכול שם, וכתב
 שם המקילין יש להם על מי שיסמכו בו הרב"ש פרק החולין ויבנות פיר
 סימן כז כו', ואף דשאר אבלים נהגו לאיסור מכל מקום שושבינים חשיבו להו
 כעזה רבה כו', לכן נהגו להקל, ע"ש. ובמדינתנו נוהגים לתחמיר כדברי הט"ו,
 רק כשהם קרובים הם כמשמטין בתוך הסעודה כמו בעלי הסעודה ואוכלים
 אחר כך עמדם, ומכל מקום אין ראוי להיות שמה לטמוע כגון המנגן בכלי
 טיר, ומכל שכן באבל על אביו ועל אמו או אשה על בעלה אף על פי שהיא
 משמשת שמה יש להם למנוע מלשמוע בקול שרים ושדות. ועיין בויד סוף
 סימן [שצ"א] [שצ] לענין גילוח צפרנים לטבילה בשי"ש [ס"ק ג] וישך שם
 וכ"כ [ד] ונקודות הכסף שם [ס"ק ב]. ומה שכתב המג"א שהמכניס והמוציא
 התינוק אינו בכלל זה, הוא הדין ומכל שכן שאר בעלי כבודים שמושיטין
 התינוק מזה לזה, וגם אותן המניחים על כסא של אליהו זכור לטוב וכן המניחים
 על כרכיו של הסנדק או המחזיק התינוק בעת אמירת אשר קדש ידך כו'.

שיערי תשובה

וקצת היה נראה להקל להתנות על ברכי הסנדק לפי שרגלי הסנדק דומין למוצא
 בתשובה נודע בהירודה [מהירוא קדא דיר] סימן (כ"ו) [פז] שבתה ליישב דלא תיקטי על מה שכתב מהרי"ל [להנהיג בילה ענין העין שאין ליתן לסנדק אחר שני
 בניו מטעם זה, [דלמא] [דלמא] יש קפירא על הסנדק ולא על ידי המוחל, שאם רגלי הסנדק הם כמזובה קטורת אם כן המוחל הוא כמקטיר קטורת כו', ע"ש.
 ולמאורא קשה אהא גופא דסנדק שדומה למוצא מהיכי חיימו לומר שלא ישנה בו לפי שמעשרת, דלא אשבחן הרי אלא גבי מקטיר ויליך לה ויזא בו [א] הדבתיב
 ויבסי לג. [א] ישיבו קטורה כו'. ומכל מקום יש סמך לזה כמה שכתוב ביזמא רך (כ"ג) [כה] [עין] רבי יהודה אומר לא היה פייס למחיתה כו', סלקא דעתך כיון
 דלא שכיחא ומעתיא נתקין ליה פייס בפני עצמו כו', אלאא דאף המחיתה שנותנין עליו הקטורה מעתיא גם כן כמו הנותן הקטורת. אבל לא ראיתי נהגין כן,
 ופה קהילת בראד נהגין שאבי הבן הוא המניח את התינוק על רגלי הסנדק, ומנהגו יפה הוא. ואבי אביו הבן ואבי הילדת גם כן נוהגים להקל וללבוש בגדי
 שבת הם ונשיהם, וכסודומה שנהגין להקל גם שאר קרובים אשר דרכם אם היה בימים אחרים ללבוש בגדי שבת הם לובשים גם עתה, וצ"ע בזה. ונראה שצער
 הוא לאבי הבן ודוולדת כשאין מהעריבים כשמחמה הקרובים האלה כלבישת לבוים, ולשאר קרובים יש להתחמיר. ועיין בחזקת ברכה [א] ג' בשם זרע אבה [שם]
 שבעל ברית אסור ללבוש בגדיים חדשים בשבוע זו. ונשים הנישואות את התינוק לבית הכנסה והמחייטת את התינוק לבית הכנסה של אנשים, שקירין קריאתור
 שאפט, לובשים גם כן בגדי שבת, כיון שאין להם מוצא אחרת במצות כילה רך זו לבד. ועיין בפרי מגדים [אשל אביהם אה בן]. (ד) הבתנית. עיין באר היטב.
 עיין במג"א [ס"ק ג] שאפילו הטלית של שבת אין מחליפין. ועיין מה שכתוב בסידור עמידת ימים [שער פיר אשכנא איתין בשם אביו הגאון, ובחשיבות חשיבה

דרכי ימים

דרכי ימים [א] ונראה לי דבית הכנסת הוי [א] מזהו דרכים [א] ושרין [א]:

מבואר

מבואר [א] ונראה לי דבית הכנסת הוי [א] מזהו דרכים [א] ושרין [א]:

מבואר

מבואר [א] ונראה לי דבית הכנסת הוי [א] מזהו דרכים [א] ושרין [א]:

מבואר

מבואר [א] ונראה לי דבית הכנסת הוי [א] מזהו דרכים [א] ושרין [א]:

מבואר

מבואר [א] ונראה לי דבית הכנסת הוי [א] מזהו דרכים [א] ושרין [א]:

מבואר

מבואר [א] ונראה לי דבית הכנסת הוי [א] מזהו דרכים [א] ושרין [א]:

מבואר

מבואר [א] ונראה לי דבית הכנסת הוי [א] מזהו דרכים [א] ושרין [א]:

מבואר כריזצמאן
 הוצאת מוסד שילון זרון האל
 חנוך נושאי

אשל אברהם

ד הבהונת. עיין מ"א. וכן משמע ללאור מהר"ב, דמשעה נאז בשנת
 אן פורקין פורחא הא כמות לובשין. ואי"ה בקעיף ג' (אלא אברהם אוח די;
 משגלית וכן אוח די) צואר עור: ה פרוכת. עיין מ"א. משום על שולתן
 בית הכנסת ומדרכות, וכסודת נמי של שנת מותר: ו בגרי שבת. עיין
 מ"א. עיין עטרת זקנים (ס"ק א). ומי שנשא אשה קודם ראש חדש אב,
 והיינו אפשר במקום שנהגו לישא עד ראש חדש, או עבר ונשא לדין, י"ע,
 דיש לומר שנעמ ימי המשמה יום טוב שלו, או דילמא לדין על כל פנים
 עבר קנסיין ואין לובש בגדי שבת * : ז י"ע שבתה. עיין מ"א. ועיין
 עיף ד' כמה שכתב הר"ב ז"ל בהג"ה דלא עדיף משאר משא ומתן דמעטנין,
 ב"י (עמוד רכ"ג ד"ה כהן) ואי"ה לקמן יוצא נזה דטוב קאמר ולא מדינא רב
 לקמן יוצא עור. מה שכתב (המ"א) כלי כסף י"ע קלמ, דמשמע בלאו הכי כל
 זכו פרנסתו אסור. ולקמן (סימנין מקנ"ד (טעות סופר מקנ"ו) (סמ"ך) [נעדיף כן]
 ומתן כמו שכתבו החוספסות יצמות מ"ג א' ד"ה מלישא. ואומן הנהיגים
 ר"ד ביו"ד, דהא כולי עלמא מודים דלדי פרנסה ומיעוט משא ומתן אף דלאו
 התרה, דש פסיקים סגי' להו מדינא אסור נריכו משא ומתן אף דלאו שמה,
 משא ומתן למכור לעי"ש שרי כהאי גוונא, והספרסור לא ישרא פרהסיא דעיר
 מילא נוול יומר, עיין הלכות מול המועד (סימן קל"ט סעיף ה). ואף משא ומתן
 שמה יש לומר שרי:

שע"ף ד' כמה שכתב הר"ב ז"ל בהג"ה דלא עדיף משאר משא ומתן דמעטנין,
 ב"י (עמוד רכ"ג ד"ה כהן) ואי"ה לקמן יוצא נזה דטוב קאמר ולא מדינא רב
 לקמן יוצא עור. מה שכתב (המ"א) כלי כסף י"ע קלמ, דמשמע בלאו הכי כל
 זכו פרנסתו אסור. ולקמן (סימנין מקנ"ד (טעות סופר מקנ"ו) (סמ"ך) [נעדיף כן]
 ומתן כמו שכתבו החוספסות יצמות מ"ג א' ד"ה מלישא. ואומן הנהיגים
 ר"ד ביו"ד, דהא כולי עלמא מודים דלדי פרנסה ומיעוט משא ומתן אף דלאו
 התרה, דש פסיקים סגי' להו מדינא אסור נריכו משא ומתן אף דלאו שמה,
 משא ומתן למכור לעי"ש שרי כהאי גוונא, והספרסור לא ישרא פרהסיא דעיר
 מילא נוול יומר, עיין הלכות מול המועד (סימן קל"ט סעיף ה). ואף משא ומתן
 שמה יש לומר שרי:

הגהות והערות

זו העניין נראה ונראה למוכח לסייר מנסח הגדולה כאלו הנה"ט אוח א' שכתב "סנדק"ם" ולא לנ"י סימן קמ"ט עמוד רנד ד"ה ועל (הש"י) שכתב "סנדק"ם ועיין הקיעקע סימן חל"ט סק"ט ונראה היטב שם ס"ק ז' חו אי"ה לא הוכר שם 'אזני הכלה', ועיין סיירי כנסת הגדולה סימן קמ"ט הג"י אוח ט' י"א ד"ה שנת שלמי ה"שולין" ועיין מהר"ש נעטע:

שכתב ו מוחל (לשון יחיד) והסנדקים (בלשון רבים) כמשע הכולל גם המוציא ומכניס בכלל ההיתר, וסיים כמחובת שכן עמא דברא (פ"ק ר' הבהונת ב"י. וכתב ט"ז ס"ק ד' בשם רש"י רבשבת מותר גם טפספת הודים הטולחן אבל אסור להציע סדינים, ע"ש: (פ"ק ז' בגדי ב"י. שפינה"ץ. הוא כה שאני קורין פא"ד שפ"ל: קט"א. הוא לבוש עליון, אבל שאר בגדים לבש של חול. (פ"ק ז' י"א שמה. ק"א גם אמיש ויתן ב"י. הרב ב"י כתב כן, מדהוינן דאין העולם נההרים למעט בשמא ונתן על כרחך סבירא להו כיש מפרשים שהביאו החוספסות (במהט"א ז"ה גלישא) המפרשים דגם כישא ומתן אינו אסור אלא של שמה. אבל ט"ז ס"ק א' רחא זה, דהא חזינן דגם כמשא ומתן של שמה דהיינו צורכי חופה אין נמנעים. ועוד, דהא החוספסות כתבו אהאי פירוטא דלא נהירא ליה, וז"ל, דלא אסור אלא סעודה עצמה. עכ"ל, וז"ל אם איתא דאין כישא ומתן אסור כי אם של שמה אם כן למה אסורין צורכי חופה דגם זה לא מיקרי שמה כי אם סעודה נשואין. לכן כתב ט"ז חזן הרון באמת כל ריבדי כישא ומתן אסור, כי אם כדי פרנסתו, אבל לדין שיש עלינו מס המלך והסדרים נכנס הכל בכלל כדי פרנסתו, ומהאי טעמא אף דמדינא דמגרא [בבא דעמא פ"ז ע"א] אסור להלות לנו ברבות כי אם כדי היינו רחישנין שמא ילמד ממעשיו, ואפילו הכי כתבו החוספסות (שם ד"ה ה"ה) בזמן הזה הכל כיתור מטעם הניל: צריך התרה, כן כתב הרב ב"י (עמוד רכ"ג ד"ה יחיד). ע"ש: עיין

הגהות רעק"א

ס' (פ"א פ"ק ז') קב"ל אבותיהם כדעת התוא. עיין לעיל סימן קל"ד כמנ"א ס"ק ה' ג' (שם ובסימן הקני"ד סעיף ב"ב, בע"ל [במה"י])

כיום כבוד השבת, ולחד כהן דאמר (שם) אפילו בתשעה באב עצמו, ולא יחא חבור בתשעה באב שחל בשבת שאף אפילה דחמור אמרו (שם) ומעלה על שלהנו אפילו בסעודת ב"י. והוה שבת (ירמ"א) וכי שיש לו נשואין כ"י: [ד] א"א א"א ב"י. כיום כצע אמרתו (א"ח ב"י). ולחומרא בעלמא: [ה] וס"ק בן בראש הר"ש ב"י, ובמות (ב"ג א) כי תניא ההיא קרם קרדם, ופירושו מראש הר"ש א', כמו שכתוב שם (ע"י) מראש חדש ועד התענית כ"י: [ו] י"א שמה. חוספסות שם (ע"א ד"ה ב"י). ובורושלמי בפרק בתרא התענית הלכה ט' י"א אמר רבי יהושע בן לוי הוה דאת אמר כבנין של שמה, אבל אם היה כותלו גוהה סותרו ובגנתו, וכן אמר שם בפרק א' התענית הלכה ט'. ובגמרא שם (יד. ב) תנא כבנין בנין של שמה כ"י, איהו בנין בנין וכו' איהו נטיעה כ"י, והוא הרין כאן, והוה שכתב כגון כ"י ובנטיעה כ"י כגון כ"י: [ז] א"א בנין כ"י א"י מיני הרם כ"י. כן כתב הרמב"ם (הענין ג' חו, ופירש רבא שכתבו בית חתנות לאו כשום חתנות, אלא שדרך לצירר איתו, וכן אבורניקי כישם שנוטעין אותו של הרם וכינוי אהלים, וכתב הרין (שם ג' חו ד"ה ורש"י) מקראמר בירושלמי (הניל) אבל אם היה כותלו כ"י כשמע דלאו דיקא של שמה, אלא כל שלמי אסור. והטור (נמוך י"א) פירש דכותלו גוהה ר"ל אף בשל שמה, וכן פירש הרא"ש ב"י ב"י פרק א' התענית (סימן ב"א), והוה שכתב (ש"י) ואם היה כ"י אף על פי כ"י:

מהצית הש"ק

ב"י ד"ה מ"ה ר"ד, ר"ל, דמבואר דחומרא שנהגו מצד טעות אין צריכים התרה, אבל דברים שיודעים שמוחו והחמירו מצד סייג צריך התרה, ובב"י (הניל) משמע דהם נוהגין כן מצד טעות, דמפרשים דכמו שכתבו החוספסות (במה"א ג' כ"ה מעטין (הנין) דמעטע"ס בשמה דר"ל שאין שמה"ס כלל, וכתבו שאין פירוש זה אמת אם כן נהגים בטעות ולא הוה צריך התרה, ואף על פי כן כתב הרב ב"י דצריכים התרה, צריך לומר אף שכתב הרב ב"י ללמד עליהן וכות דמפרשים דמדינא כל כישא ומתן אסור דומיא דשמה, מכל כוקם אפשר לומר דגם הם ידעו האמת שאין הפירוש כן אלא שהחמירו על עצמם לאסור על עצמם כל כישא ומתן, לכן מספק צריך התרה, אם לא שנאמר דהרב ב"י סבירא ליה כיש אומרים שהביא שם ב"י דמנהג טעות צריך התרה, ואם כן לפי מה דהביא שם ב"י דעה דעה שונה, שהיא כל פעם עיקר להרב ב"י כידוע דכ"י, שנהגה טעות אין צריך התרה, ודומיא כתב שם שכן המנהג, לא היה צריך כהן התרה, והוא דוחק: כ"כ כישא יתכן, כי אם כדי פרנסתו כנוכר לעיל: ובסימן הקני"ד ס"ה ש"פ ב"ב, כע"ל, שכתב הרב ב"י בכוקם שנהגו שלא לעשות כ"י שאפילו משכנס אב כמעטים מלישא וליהן, עכ"ל, על כרחך צריך לומר כל כישא ומתן, דהא התם לאו במידי השמחה מיווד: כתב הב"י בשם הר"ן, והוא חולק על ש"י"ע שהוא דעת הרמב"ם (הענין ג' חו, ועיין בב"י):

אבישי שרד

יב"י, אף על גב דלכ"ל עלמא שרי משא ומתן מעט, הוה דנדרים המותרים ואחרים נהגו כן אסור לדין התרה, כמבואר במ"ד סימן י"ד (ס"ק א). אבל הנהיגים למעט דוח למה פסיקים אסור, לא מהני התרה: (י"א) שם ובסימן הקני"ד ס"ה ש"פ ב"ב מש"פ, ע"ל: (י"א) שם מצוה דרבים שרד, ע"ל:

איצר מפרשים

לע"ז שכתבו בתם כ"י, וכונתו להחזיר לעצמו אפילו בתשעה באב שחל חשור

הגהות והערות

זו העניין נראה ונראה למוכח לסייר מנסח הגדולה כאלו הנה"ט אוח א' שכתב "סנדק"ם" ולא לנ"י סימן קמ"ט עמוד רנד ד"ה ועל (הש"י) שכתב "סנדק"ם ועיין הקיעקע סימן חל"ט סק"ט ונראה היטב שם ס"ק ז' חו אי"ה לא הוכר שם 'אזני הכלה', ועיין סיירי כנסת הגדולה סימן קמ"ט הג"י אוח ט' י"א ד"ה שנת שלמי ה"שולין" ועיין מהר"ש נעטע:

שכתב ו מוחל (לשון יחיד) והסנדקים (בלשון רבים) כמשע הכולל גם המוציא ומכניס בכלל ההיתר, וסיים כמחובת שכן עמא דברא (פ"ק ר' הבהונת ב"י. וכתב ט"ז ס"ק ד' בשם רש"י רבשבת מותר גם טפספת הודים הטולחן אבל אסור להציע סדינים, ע"ש: (פ"ק ז' בגדי ב"י. שפינה"ץ. הוא כה שאני קורין פא"ד שפ"ל: קט"א. הוא לבוש עליון, אבל שאר בגדים לבש של חול. (פ"ק ז' י"א שמה. ק"א גם אמיש ויתן ב"י. הרב ב"י כתב כן, מדהוינן דאין העולם נההרים למעט בשמא ונתן על כרחך סבירא להו כיש מפרשים שהביאו החוספסות (במהט"א ז"ה גלישא) המפרשים דגם כישא ומתן אינו אסור אלא של שמה. אבל ט"ז ס"ק א' רחא זה, דהא חזינן דגם כמשא ומתן של שמה דהיינו צורכי חופה אין נמנעים. ועוד, דהא החוספסות כתבו אהאי פירוטא דלא נהירא ליה, וז"ל, דלא אסור אלא סעודה עצמה. עכ"ל, וז"ל אם איתא דאין כישא ומתן אסור כי אם של שמה אם כן למה אסורין צורכי חופה דגם זה לא מיקרי שמה כי אם סעודה נשואין. לכן כתב ט"ז חזן הרון באמת כל ריבדי כישא ומתן אסור, כי אם כדי פרנסתו, אבל לדין שיש עלינו מס המלך והסדרים נכנס הכל בכלל כדי פרנסתו, ומהאי טעמא אף דמדינא דמגרא [בבא דעמא פ"ז ע"א] אסור להלות לנו ברבות כי אם כדי היינו רחישנין שמא ילמד ממעשיו, ואפילו הכי כתבו החוספסות (שם ד"ה ה"ה) בזמן הזה הכל כיתור מטעם הניל: צריך התרה, כן כתב הרב ב"י (עמוד רכ"ג ד"ה יחיד). ע"ש: עיין

הגהות רעק"א

ס' (פ"א פ"ק ז') קב"ל אבותיהם כדעת התוא. עיין לעיל סימן קל"ד כמנ"א ס"ק ה' ג' (שם ובסימן הקני"ד סעיף ב"ב, בע"ל [במה"י])

כיום כבוד השבת, ולחד כהן דאמר (שם) אפילו בתשעה באב עצמו, ולא יחא חבור בתשעה באב שחל בשבת שאף אפילה דחמור אמרו (שם) ומעלה על שלהנו אפילו בסעודת ב"י. והוה שבת (ירמ"א) וכי שיש לו נשואין כ"י: [ד] א"א א"א ב"י. כיום כצע אמרתו (א"ח ב"י). ולחומרא בעלמא: [ה] וס"ק בן בראש הר"ש ב"י, ובמות (ב"ג א) כי תניא ההיא קרם קרדם, ופירושו מראש הר"ש א', כמו שכתוב שם (ע"י) מראש חדש ועד התענית כ"י: [ו] י"א שמה. חוספסות שם (ע"א ד"ה ב"י). ובורושלמי בפרק בתרא התענית הלכה ט' י"א אמר רבי יהושע בן לוי הוה דאת אמר כבנין של שמה, אבל אם היה כותלו גוהה סותרו ובגנתו, וכן אמר שם בפרק א' התענית הלכה ט'. ובגמרא שם (יד. ב) תנא כבנין בנין של שמה כ"י, איהו בנין בנין וכו' איהו נטיעה כ"י, והוא הרין כאן, והוה שכתב כגון כ"י ובנטיעה כ"י כגון כ"י: [ז] א"א בנין כ"י א"י מיני הרם כ"י. כן כתב הרמב"ם (הענין ג' חו, ופירש רבא שכתבו בית חתנות לאו כשום חתנות, אלא שדרך לצירר איתו, וכן אבורניקי כישם שנוטעין אותו של הרם וכינוי אהלים, וכתב הרין (שם ג' חו ד"ה ורש"י) מקראמר בירושלמי (הניל) אבל אם היה כותלו כ"י כשמע דלאו דיקא של שמה, אלא כל שלמי אסור. והטור (נמוך י"א) פירש דכותלו גוהה ר"ל אף בשל שמה, וכן פירש הרא"ש ב"י ב"י פרק א' התענית (סימן ב"א), והוה שכתב (ש"י) ואם היה כ"י אף על פי כ"י:

(ב) ואם היה בותלוי בוי. נראה לי אפילו אם הוא צענין שאין בו סכנה אלא שיש לחוש להפסד ממון גם כן מותר בזה לצנות, ורצויה מדכתב הטור [עמוד דף ו"ו], ואמר בירושלמי [משנה פ"ד הלכה ו'] הדין דמימא בנין של שמחה חלל אם היה כותלו גוהה ליפול מותר, ובנין של שמחה היינו בונה בית חתנות לבנו כו', ולפי זה הא

דאמר אם היה כותלו גוהה מותר אפילו בכותל של חתנות קאמר שמותר אם הוא גוהה, ויש אומרים כיון דגמרא [בבא מציעא, מג, ב] דידן אוסר בנין פסח כל בנין קאמר כו', עכ"ל. וקשה למה אמר ולפי זה כו' הא ודאי גם ליש אומרים מותר אם גוהה ויש סכנה, יהיה מה שיהיה און לך דבר ששומד מפני הסכנה, על כן נראה ללא מיירי הטור כפן משום סכנה, דאפילו בלחץ סכנה כגון שעומדת הכותל נחלש [ואפשר לסגור (החדר) (החצר)] ולא יכנס אדם לשם אפילו הכי מותר, כיון דלחץ אסור בנין אלא בשל שמחה, ובה מותר אפילו בשל שמחה. אצל לפי ה"ס אומרים דאסור בכל בנין, ממילא גם אם גוהה ליפול אסור כל שאין בו סכנה. וזה מדוקדק כלשון הטור [רי"ס] סימן תק"מ לענין חול המועד כחז ואם הוא מסוכן ונטה ליפול כו', וכאן לא זכר סכנה, אלא ודאי דכאן לא מיירי מסכנה, [ב"י] ואפילו הכי מותר [ואפילו] בשל שמחה, כן נראה לענ"ד: (ג) שי"א יקדמנו אהר. כן איתא בגמרא

ירושלמי חגיגה פ"א הלכה ט' ע"ד הלכה ו' ע"ד סימן טז ע"ד וז"ל. ונראה לי דלא דמי, דזה הוה כמו זנוה, ובאצילות דלנעמה תשעה באב קיל מחבל כמו שכתבו החוספוס פרק החולץ [וינעם, מג, ב ד"ה אש"י], עיין מה שכתבתי סימן תקנ"ד ע"ד ב' [ס"ק ד'] וילכבוד שבת פשיטא דשרי [ב"י] כמו שכתוב ע"ד ג' [הגהה ב"י], וכל שכן לנזרך טבילה: י"ב ויכבדו. דנראה כמסמך דעמו מהאצילות:

באר היטב

(ח) נזבחה. אפילו אם הוא צענין שאין בו סכנה אלא שיש לחוש להפסד ממון גם כן מותר לצנות, [וט"ו] [ס"ק ב'], ואין אסור אלא בנין שהיא לרשותה, [ע"י] [מ"א] [ס"ק ז'] (ט) בציודה. בנין שאין לי אשה ובנים, מותר לצנות ביה חתנות, כ"ן. ומה שאין צריך לישא אשה כלל היינו משום דלא מסמני מלתא, כ"י. [מ"א ס"ק ט.]. ועיין בשמחות שבת יעקב הלך ב' סימן ל"ה, ולכן נהגו לעשות בגדים חדשים לנזרך נשואין. אצל מי שקיים פריה ורביה אסור, עיין ע"ד ו', מ"א [ס"ק]. (י) נשיב. אפילו בלא סעודה, [מ"א ס"ק ט.]: דאסור לעשות סעודה ואפילו בלא ריקודין ומחולות, ולא דמי לסעודה גריד מילה דלית בה שמחה כלל, מה שאין כן כאן. ונראה לי דאפילו בשבת אסור לעשות, דהא בגמרא קמי מראש חדש עד התענית אסור, ואי אפשר לית בהו שבת. מיהו מה שנהגין לחבל מיני מרקחת נשעת כתיבת התנאים לא ואלך, מ"א [ס"ק ז']. (יב) פספס. וליטול האפרים נראה לי דמותר, ולכבוד שבת פשיטא דשרי, וכל שכן לנזרך טבילה, מ"א [ס"ק יא.]. וט"ו [ס"ק י"ג] [יג] אסור בשבת שחל תשעה באב בחיוב, פ"ט [יג] ויכבדו. דנראה כמסמך דכתי מהאצילות, [מ"א ס"ק יב.]:

ח וצ"ד בציודה. כגון שאין לו אשה ובנים, מותר לצנות ביה חתנות (כ"ן טז). ומה שאין צריך לישא אשה כלל, היינו משום דלא מסמני מלתא (כ"י עמוד דף ד"ה וא"ע). ולכן נהגו לעשות בגדים חדשים לנזרך נשואין. אצל מי שקיים פריה ורביה אסור, עיין ע"ד ו': מ ואין נושאים. אפילו בלא סעודה: י"ב ע"ד ע"ד יקדמנו אהר. ומהאי טעמא מותר לעשות שדוכין, ומכל מקום נראה לי דאסור לעשות סעודה ואפילו בלא ריקודין ומחולות, ולא דמי לסעודה גריד מילה דלית בה שמחה כלל, מה שאין כן כאן. ונראה לי דאפילו בשבת אסור לעשות, דהא בגמרא [וינעם, מג, ב] קמי מראש חדש עד התענית אסור, ואי אפשר לית בהו שבת. מיהו מה שנהגין לחבל מיני מרקחת נשעת כתיבת התנאים לא מקרי סעודה. ונראה לי דאסור לעשות ריקודין ומחולות מי"ו כחמנו ואלך: י"א פספס. ששמעתי

שיש אסורין ליעול כפרנים [כ"ו] כמו שבאל [וי"ד סימן טז ע"ד וז"ל. ונראה לי דלא דמי, דזה הוה כמו זנוה, ובאצילות דלנעמה תשעה באב קיל מחבל כמו שכתבו החוספוס פרק החולץ [וינעם, מג, ב ד"ה אש"י], עיין מה שכתבתי סימן תקנ"ד ע"ד ב' [ס"ק ד'] וילכבוד שבת פשיטא דשרי [ב"י] כמו שכתוב ע"ד ג' [הגהה ב"י], וכל שכן לנזרך טבילה: י"ב ויכבדו. דנראה כמסמך דעמו מהאצילות:

ירושלמי חגיגה פ"א הלכה ט' ע"ד הלכה ו' ע"ד סימן טז ע"ד וז"ל. ונראה לי דלא דמי, דזה הוה כמו זנוה, ובאצילות דלנעמה תשעה באב קיל מחבל כמו שכתבו החוספוס פרק החולץ [וינעם, מג, ב ד"ה אש"י], עיין מה שכתבתי סימן תקנ"ד ע"ד ב' [ס"ק ד'] וילכבוד שבת פשיטא דשרי [ב"י] כמו שכתוב ע"ד ג' [הגהה ב"י], וכל שכן לנזרך טבילה: י"ב ויכבדו. דנראה כמסמך דעמו מהאצילות:

שיערי תשובה

(ט) בציודה. עיין באר היטב. עיין בסודות שבוה יעקב [ה"ב סימן ל"ה] שהשיג בזה על שו"ת חינוך בית יהודה [סימן כא] לענין לישא אחר ל"ג בעומר, וכתב לחלק בין זה לאבילות, ע"ש. ופעם אחת הקיל חכם אחד בענין נשואין תוך ימי הספירה ולא עלה דיוגם יפה, לכן נראה לי דשינוי נפשו ידחק מנשואין בימים האלו אף שיהיו הרבה צדדים להקל, כי חמורא סכנתא מאיסורא, עכ"ל: (יא) פספס. עיין באר היטב. ועיין ביר אפרים מה שכתבתי על דברי הש"י סי"ג ג, ועיין בשבות יעקב חלק ג' [סימן ל"ח] שכתב גם כן דבריו הט"ו בזה, ע"ש: (יב) פספס. עיין באר היטב. ועיין בשו"ת איתן האורחי סימן כ"ח ופ"ט בענין זה, שכתב בשם מה"ר שלמה בלובלין לאסור בזכי הספירה ובימי המצרים, וכן בשם הגאון מה"ר אברהם אשכנזי ד"ל שכנהג בארץ אשכנז שלא ליטול צפרנים בין המצרים, והוא ויל כתב נער הייתי גם זקנתי ולא ראיתי בסדינותינו נהגין לא בספירה ולא בין המצרים, והמקול לא הפסיד, הדין שהאחרונים שבזמננו לא הזכירו האיסור כמסתמא היו מחזיקין גם כן, ע"ש. ועיין ביר אפרים שכתבתי בשם האליה רבה [סימן ב']. ועיין בדגול טרובבה [אוצר פרישוס ד"ק] שכתב לסיק בבסקר, דלא כשיירי כנסת הגדולה [הפ"י א"ח לא], דהא באצל מותר אפילו תוך שבעה, ועיין בשו"ת דגם שם דוקא לאשה בותר אבל לא לרבי, וככל מקום נראה דבאן קיל פס"י ואין איסור כפ"י. וכו' עכ"ל דבר:

כ [עמוד דף] כ"ט למו [משנה פ"ד] ו' כמבואר ה"ר"ף והר"א"ש [פ"א סימן] ט' כמעט ויהיה כ"ן ומה האדם [ס"ט]:

א כיצמות: ב [עמוד דף] כ"ט יקום מהירושלמי: ג מ"א הלכה ט' ע"ד הלכה ו': ד מה תענית דף כ"ו כאלוקימחל דרב שם [ע"ג] וברייתא [ס"ט]:

ה רמז"ן כספר מורה ט' שם עמוד דף כ"ט זכ"ן כספר מורה ז' [ס"ט] ושאר י"ס [ר"ן] ט' ט' ב' ד"ה י' שיהי' הרשבי"א מ"א [פ"ט] מהלך דרב שם זכעלי קלרי דבי רב:

יונים דר"ח"א

[סיף פרק קמ"א] י"ח [ב, ב דבר ולשון]: הגי' [הרשב"א] טיב"א צ"י טח עמוד ט':

בטרת זקנים

אין עושין טע"ת בין ב"י. היינו באם יש שה ובנים, אבל באם י' אשה ובנים בותר ה אפילו טע"ת ון, כיוון עכשיו נהגין י אפילו אין לו אסור [כבוד בבית עמידתו] ע"ד ד"ה ונכנסתו:

גהות ודערות

הי"ק מהמדות כג תקל"ג ע"פ יד אפרים: גי"פ מהמדות כג תקל"ג וענין זה י לט"ט שד"ד אפרים: ג"פ מהמדות א"א"ד ט"א: כ"פ הדפוסים זין אות באל היטב על מצת י"ט דלהלן, אן נזרך שתקומו כאן: ז"ב הוה כנבל [ומע] י"ג [כ' לענין חול המועד: כ"י ע"ש הרמב"ן] [ה"ב] ה"ג ה"ה ל"א מ"ה ז' כנמ"א שם י"קוד לטן ה"ה: ע"י וי"ט: -

בעזהש"ת

שאלות ותשובות
לבושי מרדכי
בארבע חלקי שולחן ערוך

אשר איזן וחקר גאון ישראל וקדושו גדול מרבן שמו
רבי **מרדכי ליב ווינקלער** זצוק"ל
שימש ברבנות בק"מ טעלעגד, ברעזאווא, ולאחרונה בה' מאד יע"א

ויכתוב מרדכי את הדברים וישלח ספרים בכל מדינות הקרובים והרחוקים, והחל משנת תער"ב קבעם
המחבר בדפוס, והוציאם לאור עולם בכמה מהדורות בזה אחר זה, ואחר פטירתו נמשכה המלאכה ע"י
אחד מתלמידיו ונגמרה בשנת תרצ"ז

ועכשיו יוצא לאור מחדש ברוב פאר והדר באותיות מאירת עיניים, בתוספת מראי מקומות
עם הוספות נכבדות ולקוטים מכת"י ושאר מקורות, הכל כמפורט בפנים

ביוזמת והשתדלות הרבני הר"ר **יצחק פנחס פריינד** נר"ו

נכד תלמיד המחבר
ברוקלין ניו יארק יע"א

בשנת **ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות** לפ"ק

דבשאר ימים מנות וגו' הוה חובה, היינו כלילה דומיא דערב
 תאכלו [שמות יב, יח], דהא דרשינן בפסחים דף כ"ח [ע"ג] משבעת
 ימים תאכל עליו [דברים טו, ג] למנה בזמן הזה דאורייתא, דאע"ג
 דכתיב ימים, דרשינן מעליו דקאי על קרבן פסח, אלמא דקאי
 ימים גם אלילות, וכמ"ד במס' סוכה ר"פ לולב וערבה [מ"ג ע"א]
 ימים דסוכה בין ימים ויליות, והכי נאמר לילות שנימים דומיא
 דערב תאכלו, וא"כ כלילה בתינו אוכל אם אוכל זיוס הא לא
 מקרי מתענה, כמו גבי תענית כידוע [עי' תענית י"א ע"ג]. ומ"ש
 הר"ן במס' סוכה [י"ג ע"ג ד"ה ר"א] גבי י"ד סעודות, דנפק"מ
 לענין מנה עשירה, הוא הדין דנפק"מ לענין זה, ורש"י ורשב"ם
 ו"ל פירשו בלשון הגמ' כפשוטו, כנ"ל ודו"ק.

ידידו"ש

הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ

לאכול בשר או להתענות רשאי. והקשה מע"כ מס' קפ"ח [סעיף
 ו], דמבואר דחוזר בצרהמ"ו אם שכח רצה או יעלה ויבא, משום
 שחובה לאכול פת, וס' תק"ל [במג"א סק"א] דקיי"ל דלריך לאכול
 פת ביו"ט, וגם בחוה"מ אסור להתענות עכ"פ.

ולפענ"ד י"ל בחרי גוונ, עפ"מ"ש המג"א בסי' קס"ו [פ"ק
 מ"א] גבי ברכת הפת בשבת ויו"ט, דינא אינו מוסיף,
 אע"ג דגבי אכילת מנה קיימ"ל אע"ג דינא מוסיף, כמו דמסקינן
 בפ"ג דמס' ר"ה [כ"ט ע"א] שאני אכילת מנה דהוה חובה,
 משא"כ אכילת פת בשבת ויו"ט אינה רק משום הנאחז, ואם
 מנטער באכילתו פטור, משא"כ אכילת מנה לריך לדחוק את
 עמנו ולאכול מנה לשם חובה. וא"כ ה"ג קאמר דהוה רשות
 זכה"ג שאינו חובה משום מנות אכילת מנה. ועוד הא המג"א
 כתב בעמנו בסי' תקכ"ט [סק"ג] הנ"ל דיכול להשלים הסעודה
 של לילה זיוס כמו גבי שבת, א"כ שפיר י"ל דהא אפי' אי נימא

סימן קא

להכנס לדירה חדשה מר"ח אב עד התענית

אבל קשה לעשות מעשה בהתחלת דירה בש"ק דלא ליחי לדי
 אחיה איסור שבת, כרגיל בהתחלה להביא דברים וחפצים כידוע,
 על כן אין אחי ענה בענינו של דבר זה, וכאשר יורה הגאב"ד
 נ"י כן יקום.

וע"ד סעודת חנוך בית הנהוג, לענ"ד דודאי אסור, דהוה ככלל
 ממעטין בשמחה [שר"ע סי' תקנ"א ס"א] ולא עדיף מסעודת
 ארוסין דאסור [שם סעיף ב'], אם כי דהוה קצת מנוה, כמ"ש בפ"ג
 מס' פסחים [מ"ט ע"א]. משא"כ חנוך בית לא מצינו ביה לעשות
 סעודה רק בספרי אחרונים [עי' אבני זר יו"ד סי' שפ"ד] נמצא אחיה
 סמך לזה. ואפשר לפי מ"ש בשלה"ק פ' ויגש במקרא [בראשית מה
 כה] ואח יהודה שלח לפניו להורות, ופירשו חכמ"ל [הנחמה שם יא]
 לתקן ביהמ"ד, דמכאן יש ללמוד ככל דבר אשר יבין אדם למענו
 וכגון בית דירה ראשית כל דבר להיות מקום קבוע לתלמוד תורה,
 וכל ז"י יעשה כן בצנין בית חדש. וא"כ הוה כגמר מנה ועושים
 סעודה כמו בכל גמר מנה וכמו סיוס מסכתא, וכמ"ש במג"א
 סי' תקנ"א ס"ק ל"ג בשם מהרמ"מ [סי' ק"ט]. ועיי"ש ביד
 אפרים [שם] דסעודת בר מנה שלא בזמנה אין לעשות בימים
 אלו משום בשר תאווה, ונראה דדוקא משום אכילת בשר אסור.
 ובגדון זה דליכא מנה, לענ"ד גם הסעודה בלא בשר אין לעשות,
 אם לא בגמר בנין ביהמ"ד, דהעולם עושים להיפך טפל לעיקר,
 דאין נוהרים לקבוע ביהמ"ד בבית חדש וסעודה עושים.

בהי"ת, יום ג' פ' מטות מסעי תרע"א לפ"ק מאד יצ"ו
 שוכ"ט על ראש ה"ה הבהו' החרון בנוש"ק כ"ה עקיבא
 פנחס קארניטצער נ"י בק"ק סערענטש יצ"ו

76 בדבר מ"ש מי שגמר ביתו הנריך לו מאוד בימים שבין ר"ה
 לט' באב, אי רשאי לקבוע דירתו בימים הנ"ל, דאם
 אסור לבנות לדעת הר"ן [תענית ה' ע"ג ד"ה בנין] אפי' שאינו לבית
 חמנות כי אם לרווחא, ודעתך שהוא ק"ו לדור, והוה כמו במשא
 ומתן של שמחה [מגילה ה' ע"ג ושו"ע סי' תקנ"א ס"ג].

ולענ"ד אין זה דומה לבנין, דשם איכא עוד טעמים, משום
 מסית דעת מלהתאבל על חורבן בית מקדשינו [עי' מג"א
 שם ס"ק י"ג], משא"כ בדירה לחוד. ולא מצינו [בשו"ע שם סעיף ו']
 רק לנבש בגדים חדשים דהוה ג"כ רק משום לתא דגהון, כמ"ש
 במג"א [שם ס"ק ב'] דגהונו ניכר, ובדירה לא שייך זה כלל, ולא
 מצינו איסור בזה רק מ"ש דיניי אבילות [י"ד סי' ש"פ בשו"ע סעיף
 י"ט] על כל צרה שלא תבא. אלא דלא אדע היאך יתחיל דירתו
 בבית חדש בימים אלו אפי' מי"ו בחמוז ואילך עד ת"ב, דהא
 קיימ"ל באו"ח סי' רכ"ג [סעיף ג'] בנה בית חדש לריך לצרך
 ברכת שהחיינו, ואיתא בספר ברכת הבית [סי' רב סל"ג] דיצרך
 כשנכנס לדירה החדשה וטוב לצרך בשעת קביעת המזוזות, והא
 אין מברכין שהחיינו בימים אלו [עיין בשו"ע שם סעי' י"ז]. ולמתירים
 בשבת קודש [עי' מג"א שם ס"ק מ"ב], אפשר כי היה מקום לצרך,

הזה, כמ"ש בט"ז [פי' תקנ"א סק"א] ובאחרונים, עיין בחיי אדם כלל קל"ג סי' י'. וג"כ לפ"ד יש בזה הפסד רב, פשיטא לענ"ד דמוחר.

דוש"ת
הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ

על כן לענ"ד להמחין בסעודה עד אחר ימים הנ"ל, וכש"כ לפי מ"ש לעיל משום ברכת שהחיינו.

ולענין שכירת בית שנגמר צימים הנ"ל, לענ"ד אין צו משום מו"מ של שמחה. וגם כי בכל מו"מ שלנו אין נוהרים בזמן

סימן קב

אבל אם יבול להיות ש"צ לסליחות

סליחות לא התחלה ולגמור, וע"כ אי אפשר להתקיים או במעריב שלפניו או במעריב שלאחריו. וכבר זכרתי כי המנהג כמ"ש בכלנו ודרכי משה, ובמעריב שלפניו וזה בעל תפילה דסליחות.

והנה בטעם הדבר שיקרא המתחיל במצוה ואומרים לו גמור, נלענ"ד דהא יש להקשות מה נשתנה לילה זה מכל הלילות מכל השנה ולא אמרינן מי שמתפלל ערבית יתפלל ג"כ שחרית ומנחה. ועל כן נ"ל דס"ל כמ"ש הר"מ בפ"ו מה' ברכות [הג' י"ג] צפי' הראב"ד שם ותלמידי רבינו יונה [לא ע"א] אהך מתניחין, והוא מצדך על המוגמר [מ"ג ע"ג] אעפ"י שאין מביאין המוגמר עד לאחר ברכת המזון, וא"כ לא הוה שייך לומר המתחיל במצוה, דכבר פסקה מעלתו, כמ"ש בחוס' שם [ד"ה ואע"פ] כיון שנפסק בצעה"ו, אלא כיון שהביאו עתה המוגמר בתוך הסעודה אמרינן מי שיצרך על היין ויוציא אחרים הוא יצרך ג"כ על המוגמר, דהזמנת הבאה מילתא הוא ופועל על העמיד, עיין במג"א [סק"ט] ומחה"ש סי' קע"ד. וא"כ נדון זה הכא כאשר נודע לי במנהג של ישראל מקדמת דנא ישבו אקרו"ט [אלפי קהל ראשי ועובדי] בשנת שלפני הסליחות וסדרו וזכרו המתפללים סליחות וראש השנה, ושמש הקהל אחר גמר מועצות הקהל סבב צעיר לכל המכובדים לאמור להם כי נתבררו לתפילה זו או זו, והיה הדבר נמשך עד סמוך ללילה ממש.

ועל כן לענ"ד הוה זו הבאת המוגמר לפני גמר הסעודה המתחיל על העמיד, אם כי נפסק ממעלת הגמר, עכ"ז הבאה והזמנה מתברך יחידו, הוא הדין הכי, יען כי נתכבד זה בתפלת סליחות סמוך ממש לתפילת ערבית, חשוב כהבאה, אבל בלא"ה לא שייך גמור, דאם בזה"ו הוה הפסק, כש"כ שינת לילה דהוה הפסק לענין אכילת פסחים [פסחים ק"ב ע"ג], ולענין תענית [עי' תענית י"א ע"ג] ולכמה דברים [עי' או"ח מ"ז ברי"ע סי' י"ב לענין ברכת התורה] כידוע. אלא כיון שביצדו אקרו"ט לתתפלל סמוך למעריב, הוה כמו הבאת מוגמר לפני מזון, ע"כ ה"ג מחבר

בהי"ת, יום ב' פ' נצבים תרס"ט לפ"ק מאד יצ"ו
כתקוע שופר לחיים טובים וכתוקים יכתב ויחתם לאלתר
בספרן של צדיקים ה"ב חו"ב יו"ש מהו' משה נחום
בלום נ"י בק"ק ב' אויפאלו יצ"ו

הנני בזה ע"ד שאלתו ע"ד תפילה לפני המצוה ציומי דסליחות עם יאהרצ"י מר אביו הגאון [רבי עמרם גליס] בעה"מ שו"ת בית שערים ז"ל. ומעלתו הביא דברי מג"א סי' תקפ"א [סק"ו] בשם מעגלי זדק שכתב אפי' מעריב, ונחלקו בזה האחרונים איזה מעריב, אי מעריב שלפניו, כמ"ש בהדיא בכל צו [סי' ס"ה], או אמעריב שלאחריו. ואחרווייהו קשיא, דעל מעריב שלפניו מה (המתחיל במצוה אומרים לו) גמור שייך דזה המתחיל, ועל מעריב שלאחריו הא שייך ליומא אחריתא, דהיום הולך אחר הלילה. והנה לפי פשטות הדברים ודאי נראה דקאי על מעריב שלפניו, דהא דינא הכי בכל ימי הסליחות, ואי קאמר ערבית שלפניו וגם שלאחריו, כמ"ש בשם מטה אפרים [סי' תקפ"א ע"ג] קשה, א"כ ע"כ נריך להתפלל כל ימי סליחות מה"ט דמי יתחיל ומי יגמור וזולתו. וכן ראינו בגליל העליון אשר שם מדקדקים מאוד במנהג זה שכל מעריב שלפניו מתפלל בעל תפלת סליחות וחוזר חלילה, כמו כן בראש השנה.

ומעלתו הביא בשם אביו הגה"ל ז"ל דבר הגון ומתקבל, דכן פירושו, דע"כ המתפלל סליחות מתפלל מעריב שלפניו ויגמור המצוה בתפילת סליחות, דאם אחר יתפלל, נימא ליה גמור ולא יכול להתפלל סליחות מי שצירר הקהל, ודפח"ח. ועכ"פ אנו רואים במנהגים הנ"ל רק כדברי הכלנו [שם] ודרכי משה [סי' תקפ"א סק"ג], ולא כמ"ש החתם סופר בהגה' שם [סעיף ה'] דקאי אמעריב שלאחריו, וכש"כ שאין לומר כמ"ש במטה אפרים דקאי אחרווייהו, שאי אפשר להולמו בלא קושיה שדי חמד דהוה סתרי אהדדי כמ"ש לעיל, דהא קאי אכל תפילות סליחות שלפני ר"ה ועשרת ימי תשובה, ואם נקיים בראשון המתחיל במצוה במעריב שלפניו ולגמור במעריב שלאחריו, הו לא יתקיים כלל בשאר ימי

ספר
שאלות ותשובות
מחזה אברהם

חלק שלישי

כולל

שאלות ותשובות בארבעת חלקי שלחן ערוך
חדושים נפלאים ופלפולים עמוקים בסוגיות הש"ס

מאת

הגאון החסיד שר התורה עמוד ההוראה רבן של ישראל
מרת אברהם מנחם הלוי שמיינבערג זצוק"ל
האב"ד מלפנים בק' סניאטין ואח"כ בעיר בראדי המעטרה והגליל

יוצא לאור מכתב ידו של הגאון המחבר

נסדר ונמסר להגדה ולדפוס ע"י
הרב הגאון מוה"ר משה הלוי שמיינבערג זצ"ל
גאבד"ק בראדי
ונגמרה ההצאה לאור ע"י
שלמה בן ציון הערבסס רב דקהל פרעמישלאן
בפלעטבוש נוא יארק

ירושלים תשמ"ח

לדלדוי שפיר מוכח דאסור בהנאה כנ"ל, ולכן לא אמר ג"כ איכא בינייהו הנ"ל, דלר"י באמת אסור בהנאה לכ"ע. והרא"ם שפיר קאמר לדין דחמץ לאח"י מותר א"כ ליכא למילף אסור ממתר וכו' והנ.

ב) בסוגיא דחוקי ור"א [פסחים כ"א:] שנת תרמ"ג אדר ב'.

במ"ש התוס' [שם כ"ג.] והרי דם, משמע דדם לא הו' בכלל בהמה מדלא משני כשהותרה נבילה כו', עיין בגל"ת שכתב בדב"ס ל"ש לומר כשהותרה די"ל הא דהתירה התורה גם הנבילה למכור היינו מצד איסור נבילה, ואי משום איסור דם הרי יכול לבשלו או למלחו ודם שבישלו או למלחו מותר מן התורה ע"ש, ולפענ"ד י"ל לפמ"ש בספר חו"ד סי' ז"ט [ביאורים ח'] דאיסור הנאה אסור לבטל דהבטול גופא חשיבא הנאה דע"י זה יהי' מותר, וה"ג י"ל דאסור לבשלו אם נימא דדם אסור בהנאה כיון דע"י זה יהי' מותר א"כ בשעת הבטול ונהנה מאיסור, אך באמת ז"א דדוקא שם דהאיסור עכ"פ אסור רק דמבטלו א"כ נתרצה היתר ע"י האיסור ונהנה מהאיסור כמ"ש בחו"ד שם, אבל כאן דמתיר האיסור גופא זה צודאי ראוי.

ג) באר"ח סי' תמ"ו ס"ד נמ"ש הרמ"א, ומיהו בדבר יבש שנחטב כו' דחיישין שמא נשאר לו פרוזין כו' וכתב בחדושי רעק"א שם אף דהוי ס' דרבנן משום דהוי דשיל"מ, כיון דאלו סינינו קודם הפסח הי' מהני א"כ אינו חוזר ונאסר לשנה הבאה דנטעם ל"ה חו"ג ע"ש. ויש לפקפק ע"י לפמ"ש הש"ך יו"ד סי' ק"ב [ס"ק ח'] דמחוסר מעשה לא חשיב דשיל"מ ע"ש ממהרש"ל, א"כ י"ל כיון דמירי דעדין לא סינינו א"כ ל"ה דשיל"מ מה שיכול לסנו, דמחוסר מעשה, וכלא סינון באמת חוזר ונאסר לשנה הבאה.

ד) במ"ש בחדושי רע"ק שם על סידור דברי הרמ"א ע"ש שהניח צ"ע, ולפענ"ד בפשיטות כיון שכי' הרמ"א דבלח אינו חו"ג, ע"ז כתב דבפת שגפל לין אעפ"י שנטלו משם לא חימא דחשוב כלח דאינו חו"ג, אלא חיישין שמא נשאר לו פרוזין ופ. ועיין במק"ח בחידושים שכתב דאין להחיר ע"י סינון כהט"ז דלא כהמג"א, וחידוש בעיני שכי' כן בפשיטות דהח"י [ס"ק י"ז] כתב ג"כ דמהני סינון דאף אם נכנס מעט חמץ כיון שהוא דק כ"כ הו' לח בלא ע"ש וכן הביא המ"א [ס"ק י"ג] בשם הש"ך.

פירושא דלא תגזול דל"ש ל"ת רק היכי דשייך והשיב דהא לא תגזול כולל גם עכו"ם ועכו"ם ליכא עשה דוהשיב ע"כ שפיר פוסק הר"מ דפחות משו"פ אסור מה"ת ולא כדברי רש"י, אבל הש"ס בסנהדרין דף נ"ט אב"ל על הברייתא דמייחי שם דף נ"ו דקתני שם ישראל צעכו"ם מותר לר"פ מוקי צה"ך ברייתא לא נזכרא אלא לפחות משו"פ ע"ש א"כ הך ברייתא סוברת גול עכו"ם מותר שפיר י"ל כרש"י ופחות משו"פ מותר לגמרי ע"כ שפיר פריך והרי פחות משו"פ, ומיושב קושית הלח"מ.

רדע דלפי דברי מהרש"ל הנ"ל דלאו דלא תגזול אחי גם לעכו"ם יש להקשות א"כ למה כתב הר"מ בפ"א מה"ג דלאו דלא תגזול הוא ניתק לעשה הא לאו כולל יותר מעשה דעשה ליכא צעכו"ם כנ"ל והלאו איכא, ולפמ"ש בחומים סי' ז"ז על קושית המל"מ לחלק בין לאו דחמורה ע"ש, א"ש גם הכא. וכמבתי מזה בחידושי שבע הלזו בעוה"ש"ת דברים נכונים ואין עם האסף פה.

סימן יג

א) בר"ם פ"א מה"ל חמץ ומנה ה"ב, עיין בכ"מ מה שכתב בשם הרא"ם, ה"ה מו' שעות ולמעלה כו' אבל לא משום דהאי קרא דלא יאכל דמירי בתוך הפסח, שני בלישני' דחוקי' דהא קיי"ל כו' אב"ו כו', ועיין בשע"מ שחמה על הרא"ם, שגראה מדבריו דלחוקי' חמץ מו' שעות ולמעלה אינו אסור בהנאה כיון דלא כתוב ב"י לא יאכל, והוא שלא כדברי התוס' בדף כ"ח ע"ב ד"ה וחד שכתבו בשם ר"י דכיון דחד מהנהו קראי משמע איסור הנאה לא נחלק ביניהם ע"ש, ולהרא"ם הא"ך יפרנס הא דאמרין בגמרא [שם] ומשעה שאסור באכילה אסור בהנאה אחאן לת"ק, וקשה לחוקי' מנ"ל לר"י דאסור בהנאה ע"ש, ועוד קשה לדידי' הא דאמר בדף כ"ג מאי בינייהו בין חוקי' לר"א הרי א"ב חמץ מו' שעות ולמעלה אליבא דר"י דלחוקי' אינו אסור בהנאה ולר"א אסור ע"ש, ויש לתרץ קושיתו לפמ"ש הפני"י דלמה לא ילפינן חמץ דאסור בהנאה מק"ו מותר ושאר איסורי הנאה דא"ע כב"י מכ"ש חמץ דעובר צ"ב, וכתב ב' חירוצים או דמה לחמץ שכן אין איסורו איסור עולם, אמנם לר"י דס"ל חמץ לאח"י ג"כ עובר אא"ל כחירוק זה, וכתב עוד דאם לא הו' לנו קרא לאיסור הנאה היינו דורשין היתר מלך כריה"ג ע"ש בסוגיא דחוקי' ור"א, וא"כ ל"ק קושיות הנ"ל, דלר"י באמת אסור גם לפני זמנו ולאח"י כיון דעכ"פ איכא קרא לחוך הפסח דאסור בהנאה, וע"כ דלך לא אחי להיתר הנאה וממילא מוכח איסור"ג גם לפ"ו ולאח"י מק"ו מותר וכו' כנ"ל, לכך שפיר אמר ומשעה שאסור באכילה אסור בהנאה אחאן לת"ק דהוא ר"י

→ ד) אמרתי כמה שנהגין שלא ליכנס לבית מימי הספירה, רק אם היו קלמ חפציו בהדירה

מקודם, כגון בל"ג בעומר חשוב כמו שדר מקודם
צהדירה, ואחרתי דהשיעור דהחפלים הוא. שיהי' חשוב
כמו שכבר חנכו להביא כמנואר בר"ם פ"ו מהל' מלכים
הי"ג והוא מהירושלמי קוטה, [פ"ח ה"ד] בנה בית ומתן
בו חפציו ונעל עליהם אם הי' צריך לנטל על שמירתן הי'
כמו שחנכו והתחיל לישב בו, ואם א"ל לישב ולשומרן הי'
כמו שלא חנכו עי"ש.

L

סימן יד

ב"ה יום ד' כ"ה למכ"י תרע"ד לפ"ק בראדי

ההיים והשליחם לכבוד הרב הגאון הסובב
החר"ה ובקי העצום שבו נודע בשערים כש"ת
מו"ה ר' ישעי' זילבערשטיין שליט"א אבדיק
וואויסצען בהדינת הגר ישי"א.

חבורו הגדול "מעשה למלך" על הרמב"ם נכון
הגיעני, וראיתי בו כי כבוד הד"ג מנגה ימה
ולפונה בכל מקצועות החורה, ידיו רב לו לפלפל ולסלקל
בחריפות ובקיאיות רב, ואמינא לפעלא ישר והי' הטוב יתן
חנו בעיני אוהבי חורה, שימלאו נחת בדבריו הנחמדים
ויחזקרון שמעתתי' בעלמא, כחפץ נפשו הטעורה ונפש
ידידו הדוש"ת בזה"ר מזכרכו בנט"ס.

וכדי שלא יהי' מכתבי ריק מד"ת, אכתוב לו מה
שראיתי בספרו דף י"ג ע"ב. שהקשה בפסחים דף
ה' ב' בזה דרע"ק מוכיח דתשבינו הוא מעיו"ט דהא
צו"ט מזינו להצעה שהיא אז מלאכה, והקשה כיון
דרע"ק ס"ל חוס' שנת ויר"ט [מה"ת] א"כ האך נפרש
האי בראשון צו"ד עד הלילה הא חוס' יו"ט אסור, וא"ל
דעד חוס' יו"ט קאמר תשבינו, דא"כ נוכל לפרש תשבינו
בראשון היינו צו"ט דהא בזמן חוס' כבר מושבת וכו', וא"י
להבין קושימו, דאם תשבינו הוא צו"ד שפיר יס לו פנאי
להשביט כל היום דאך חלק הוא מחנות, אבל אם תשבינו
הוא צו"ט הא אסור ואפילו בהחוס', ואין להאריך בזה כי
הדבר פשוט ומובן.

ואכתוב לו מה שהרהרתי בימי הפסח העבר, ברש"י
דף ה' ב' שם שכתב, בזה דש"מ אין ציעור
חמץ אלא שריפה מדלא נפקא לי' דהאי יום הראשון
עיו"ט, אלא משום דאסור להציעור צו"ט ש"מ ס"ל כר"י
כו' דאי השנתמו כנ"ד לוקמי' צו"ט וינעורנו ככ"ד כו',
וכבר עמדו כולם על הלשון מדלא נפקא לי', ונ"ל דהנה
לעיל אמר אב"י תרי קראי כתיבי, כתיב שבעת ימים שאור
לא ימצא בכתובים וכתיב אך ציוס הראשון, הא כיצד לרבות

י"ד לביעור כו', ופירשו החוס' דמיתורא דקרא ילפינן
לרבות י"ד, אך די"ל גם ליל י"ד, לזה משני ציוס כתיב
ולקמן מיימי ר' יוסי מאך לרבות י"ד לביעור, וקשה
דלרבות י"ד לביעור א"ל לאך חלק רק מדתרי קראי
כתיבי, ועמדו בזה המפרשים, ועיין בתשו' אבני נזר הל'
פסח שפלפל בזה.

ונראה דבאמת יס להקשות עמ"ש החוס' [ד' ב'
ד"ה וכתיב] דמיתור הך קרא דאך ציוס הא'
תשבינו, דלכאורה הא בעי לי' לעשה, רק כיון דלא נ"מ
ללקוח הוא מיתור וכמ"ש החוס' ב"מ ר"פ א"ג, [ס"א
א' ד"ה לעבור] דכל דאין לוקין לא מוקמינן בלאוי
יתירי, אמנם לכאורה יס נ"מ, לפמ"ש הפוסקים דכל
יראה הוי לאו הניתק לעשה דתשבינו, א"כ לא מיימר
קרא דאיצטרך תשבינו לנתק הלאו דכ"י, שלא ילקה
עליו, אמנם לפמ"ש המפרשים, דאם נימא דנשים אין
מלוות בעשה דתשבינו משום דהוי מ"ע שהזמ"ג, א"כ
ל"ה ב"י ניתק לעשה כיון דהוי לאו כולל יותר מעשה
דהלאו הוא גם בנשים, וכבר האריכו האחרונים בזה, אך
כבר כתבתי במק"א כיון דתשבינו כולל גם ציטול, א"כ
נשים ג"כ מלוות בעשה דתשבינו, דהיינו לענין הציטול
דילפינן מתשבינו וכמ"ש רש"י מדכתבי תשבינו ולא
כתיב תצער, ובציטול גם נשים מלוות לפמ"ש
האבודרהם בטעם דמ"ע שהזמ"ג נשים פטורות הוא
משום שהזמן אינו נידם דמשועבדות לבעליהן לעשות
מלאכתן והדברים עתיקין, א"כ ציטול דמהי בלב ועכ"פ
בפה ודאי דמועיל [ועיין צל"ח דף ו']. ובזה שמבטלים
אינם מתבטלים ממלאכתן ויכולין לעשות מלאכתן ולבטל,
שפיר מחויבות ציטול וא"כ גם המה בכלל העשה
דתשבינו ושפיר הוי צו"ט לאו הניתק לעשה, דלי"ה לאו
הכולל יותר מעשה ושפיר קשה דלא מיימר קרא
דתשבינו וכנ"ל.

אך י"ל, דאב"י שפיר מוכיח דאם נימא דאך ציוס
הראשון תשבינו הוא צו"ט, א"כ הא לאחר זמן
איסורו ל"מ ציטול וא"כ נשים לימניהו בכלל העשה
דתשבינו כיון דהוי מ"ע שהזמ"ג ולי"ה צו"ט לאו הניתק
לעשה ושבו מיתור קרא כנ"ל, וא"כ מיושב הקושיא הנ"ל
מהא דר' יוסי, דבמילתא מבואר דהוא ר"י הגלילי וכן
הוא בפר"ח לפסחים שם ור' יוסי הגלילי הא סובר דחמץ
מותר בהגאה, וכתיבו המפרשים דלדידי' מהני ציטול אף
לאחר זמן איסורו דכיון דמותר בהגאה והוי ברשותו,
והדברים עתיקין, א"כ לדידי' אף אם נימא דאך ציוס
הראשון תשבינו הוא צו"ט, מ"מ מהני ציטול והוי
שפיר גם נשים בכלל העשה דתשבינו וכנ"ל, ושפיר צריך
קרא לנתק הלאו ולכך לא יליף ריה"ג מיתורא דקרא,
ומיושב הקושיא הנ"ל והבן.

מצוה מלחמה פרק שמיני כוטה

עין ששפת
נר מצוה

נפלו. ובה היה ונתן בו מפני ועל פניהם: אם שדרו לנפול עליהן.
כלומר שהיה לרדף לנפול על שוריהן ה"ו כמי שהיו והחיל לנפול בו:
ואם לאו. אלו לרדף לנפול עליהן ולשוריהן ה"ו כמי שלא חסו:
הלכה ה מתני ואחד הנוטע תמשה אילני מאלל. דבשהו הוא כרם
כחם כנגד שמים ואחת תמשה וזב וזשי"ן

נפלו. ובה היה ונתן בו מפני ואם לאו כמי ששנו והחיל לנפול בו:
על שמרסן ה"ו כמי ששנו והחיל לנפול בו: ואם לאו. שאין
לרסין לנפול ולשמן ה"ו כמי שלא חסו:
הלכה ג מתני ואחד הנוטע תמשה אילני מאלל. דבשהו
תורה אור הוא כרם ב' כנגד ב' וז' וזאלה

14

מסורת
הש"ס

זב: ואפי' תמשה מין.
מלשפין: ג' ת"ל האיש מי
האיש ללמד שהיה האיש אשר
כמי שיהיה כשהוא שלו חסור
ה"ו דהמ"ל מי אשר נטע וכתוב מי
האיש שהיה הנוטע מי שהיה
והראשון נראה: ת"ל אשר נטע
מ"מ. מלל כתיב אשר כרם נטע
דרוש ביה נמי אשר נטע מ"מ ואפי'
שאר חלומות שהרי לא הוכיח כרם
עדין וזה"ש אפי' תמשה מין:
מה כרם מיוחד. שאינו פחות
מתמשה נפנים ורואי לשתי' ואפי'
הרע כדמסיק: שתי' מניו.
פירוש: שהיין קוסם. כלומר והיין
קוסם והוא יין רע כמו כל פרו
יקוסם ויבש דמחוקל: מטרכין בו.
עירובי תחומין וחילוי דפרי מיקרי
לך נקט קרא כרם שכל פרי יבשה
לו והוא רואי וליפין מני' כל חילין
מאלל: משתפין בו. שהפיו
מנוולות: ומטרכין עליו. כפי"ג:
וממנין עליו. דכרת המזון עשונה
כוס: ומקדשין בו את הכלה.
דכרת חירוסין עשונה כוס:
וממנין בו את האבל. דעשרה
כוסות תקטו בבית האבל: וממנין
במנוטע לנפול. ואלה חמירין דהו
חגיגה כדתנן בפ' הוציא שנהרס
מיס ביטוי לא ימכרו בתי' דין
קוסם דרבו למכור במנוטע: ה"ג
והממנין לחבירו יין סתם וממנין
קוסם הנניש וכו' בהוספתא פ"ג

התמשה מין משתפין: המטרכין.
כוסות ארבעה עשר וזממה. וזממה
בער: המטרכין. מניח עוף כל חילין
ימרכיב חתו על גב חילין אחר:
גב' מי האיש. ריבוייה הוא: ת"ל
אשר נטע. מלל כתיב אשר
כרם נטע דרוש ביה נמי נטע מלל
הקוסם ואפי' אינו כרם שהרי עדיין לא
הוכיח כרם: ת"ל כרם. דדניו לנפול
ופתח שכרם תמשה נפנים הן: שהיין
מניו. מיוחד כפי עמיה הוא ואידי
דלירי ככרם קטן לה האל: שהיין.
יין סתם מניו ולא היה הרעשום יום:
שהיין קוסם. יין סתם רע וחילין כוס
ליות שרין: המטרכין בו. עירובי
תחומין דלוי עירובי חירות חין מטרכין
אלה כפ"ט ומשפחה בו. שהיין מניו
ולומר דהמטרכין דמכירי המטרה ולא
אמר: כמות כפמלל הוא וכדכתיב ככל
מטרכין ומשפחה חין חן המטע בו:
ומטרכין עליו. כולל פרי הגפן:
וממנין עליו. ככרת המזון שהיא נרכי'
כוס: ומקדשין בו את הכלה. ומטרכין
עניו ככרת חירוסין דלכחמלה עשונה
כוס: וממנין בו. דקטן חין נטע ככל
לנו: וממנין כמות לנפול. ויין חילין
ממנין קוסם עשונה כדממנין פ' המוכר
פירוש דכרת יין הגנה יין קוסם הוא
אלל המוכר למכירו יין סתם לא מוכר
לו יין קוסם דיון סתם יין הממנין
הוא כדממנין כס: ואפי' כדממנין יין
דק"ל כפ"ג דביתו דלל חין מניו
הוא כדממנין עליו על כיתה הממנין
ועל כיתה הממנין לל חן הממנין
הוא כמי אשר להורות ולהורו נדרי':
לית לך. לנפול יין מניו יין קוסם
דלל ואלה כפ"ג חין נטע אלה כזה
כפ"ג אור הגפן לכתובה לנפול ע"ג
המנוטע: והיין. והיין כן סורר ומורר
דק"ל כפ"ג דממנין חין נטע כן
סורר עד כיתה כפ"ג ויבשה יין:
ויבשה. מוכרתי לן חס כשה יין מניו
יין קוסם חס נטע כן סורר ומורר
כפ"ג חין נטע. חן הממנין חין
דוקא כרם לא שאר חילוני: ודכתיב
כפ"ג דוקא נטע ולא הממנין והממנין:
ולא חילוני. דמני ליתוסה ולא חילוני

דכ"ב: ואכור כהוראה ובהיתר נדרים. אם שנה רביעית יין קוסם:
ועל כיתה המקדש. אם שנה רביעית יין קוסם וכנגד למקדש ליקה
דכתיב יין וסורר אל חס כדכתיב אל הקדש: לית לך. שחוק יין קוסם
חין סורר אלל למנין זה שאין מנסכין ממנו ע"ג המנוטע וכן יין מניו
אין מנסכין ממנו ע"ג מוצה: והסן כן סורר ומורר לרביכ. והאי
כן סורר ומורר דמני כממנין שאינו חייב עד שישנה מלי לג
יין מוכרתי לן חס היין קוסם קרוי יין לענין זה או דלמא כיון דשק"ד
עמאל דלא. לומר קוסם כיון דרע הוא לא חיישין דמני לאתשוי
ועבדלי כממנין פקד כן סורר ומורר פשיטא ליה דביין מניו
אינו נעשה כן סורר ומורר: חין משמע אלל כרם. לאשוקי שאר
חילנות: ודכתיב חין מוכרתי אלל נטע. סתמה דש"ס קאמר דלרביכ
נטע נמי דוקא לאשוקי הכרם והכרם דלא: ה"ג חין ולא חילוני וכו'.
דממנין ולא חילל וכתוב ולא חילל משמע מיטעוה ליה ולא לאחר:
למכרין. ככופף המזורה או החיור בחרן: ולמכרין. שוקב חילין
וטובל. חן הרך שנטעפי חילין וחומב למכור ועשנה עקב בחוק הקרב
וטובה פירות ממין חילין שנטעל ממנו: דרביכ"ה הוא. רביכר
פרט למכרין וממנין דהן חן הממנין וכו' חמיר ככרמן: ד"ה הוא. הא דמניא פרט למכרין וממנין חמירי
במרכיב כמכירה דהיינו מין כשאינו מין דה"ל כלאים וממנין כמרכיב כדכרת: ופירין מה אגן קיימין. במחוי חמירי ממנין:
אם כשהרכיב חילין ע"ג חילין. מהלל. כהן כמי מניס ח"כ עבירה ח"כ כהרבה זו וקאמרת דאינו חסור: מין כמני. דה"ל כמין
כמני דמותר: נטע ככמהלל חן. חין זה הרכבה שהרי מהמלה לא היה נכח כוס פירות ועכשו כעשייה היא וכשיטת חסור:
אלל. הכה במחוי עסקין כהרכיב חמירי שחמירי ע"ג חמירי לנכח דמין כמני הוא וממנין דאש"פ שאין חין
בממנין חן אחד חן וממנין להרכיב זה ע"ג זה: חמירי הוא ממנין. חמירי נקרא חילל כשה רביעית שהוא פורה
לחמו וחילין הוא וממנין כהנאה שלשה שנים הראשונים חסור כהנאה או בהשמיט שלש הוא חילל בממנין וחלו לרדף פירין:
ממנין

דכתיב: ואכור כהוראה ובהיתר נדרים. אם שנה רביעית יין קוסם:
ועל כיתה המקדש. אם שנה רביעית יין קוסם וכנגד למקדש ליקה
דכתיב יין וסורר אל חס כדכתיב אל הקדש: לית לך. שחוק יין קוסם
חין סורר אלל למנין זה שאין מנסכין ממנו ע"ג המנוטע וכן יין מניו
אין מנסכין ממנו ע"ג מוצה: והסן כן סורר ומורר לרביכ. והאי
כן סורר ומורר דמני כממנין שאינו חייב עד שישנה מלי לג
יין מוכרתי לן חס היין קוסם קרוי יין לענין זה או דלמא כיון דשק"ד
עמאל דלא. לומר קוסם כיון דרע הוא לא חיישין דמני לאתשוי
ועבדלי כממנין פקד כן סורר ומורר פשיטא ליה דביין מניו
אינו נעשה כן סורר ומורר: חין משמע אלל כרם. לאשוקי שאר
חילנות: ודכתיב חין מוכרתי אלל נטע. סתמה דש"ס קאמר דלרביכ
נטע נמי דוקא לאשוקי הכרם והכרם דלא: ה"ג חין ולא חילוני וכו'.
דממנין ולא חילל וכתוב ולא חילל משמע מיטעוה ליה ולא לאחר:
למכרין. ככופף המזורה או החיור בחרן: ולמכרין. שוקב חילין
וטובל. חן הרך שנטעפי חילין וחומב למכור ועשנה עקב בחוק הקרב
וטובה פירות ממין חילין שנטעל ממנו: דרביכ"ה הוא. רביכר
פרט למכרין וממנין דהן חן הממנין וכו' חמיר ככרמן: ד"ה הוא. הא דמניא פרט למכרין וממנין חמירי
במרכיב כמכירה דהיינו מין כשאינו מין דה"ל כלאים וממנין כמרכיב כדכרת: ופירין מה אגן קיימין. במחוי חמירי ממנין:
אם כשהרכיב חילין ע"ג חילין. מהלל. כהן כמי מניס ח"כ עבירה ח"כ כהרבה זו וקאמרת דאינו חסור: מין כמני. דה"ל כמין
כמני דמותר: נטע ככמהלל חן. חין זה הרכבה שהרי מהמלה לא היה נכח כוס פירות ועכשו כעשייה היא וכשיטת חסור:
אלל. הכה במחוי עסקין כהרכיב חמירי שחמירי ע"ג חמירי לנכח דמין כמני הוא וממנין דאש"פ שאין חין
בממנין חן אחד חן וממנין להרכיב זה ע"ג זה: חמירי הוא ממנין. חמירי נקרא חילל כשה רביעית שהוא פורה
לחמו וחילין הוא וממנין כהנאה שלשה שנים הראשונים חסור כהנאה או בהשמיט שלש הוא חילל בממנין וחלו לרדף פירין:
ממנין

פרט למכרין וממנין דהן חן הממנין וכו' חמיר ככרמן: ד"ה הוא. הא דמניא פרט למכרין וממנין חמירי
במרכיב כמכירה דהיינו מין כשאינו מין דה"ל כלאים וממנין כמרכיב כדכרת: ופירין מה אגן קיימין. במחוי חמירי ממנין:
אם כשהרכיב חילין ע"ג חילין. מהלל. כהן כמי מניס ח"כ עבירה ח"כ כהרבה זו וקאמרת דאינו חסור: מין כמני. דה"ל כמין
כמני דמותר: נטע ככמהלל חן. חין זה הרכבה שהרי מהמלה לא היה נכח כוס פירות ועכשו כעשייה היא וכשיטת חסור:
אלל. הכה במחוי עסקין כהרכיב חמירי שחמירי ע"ג חמירי לנכח דמין כמני הוא וממנין דאש"פ שאין חין
בממנין חן אחד חן וממנין להרכיב זה ע"ג זה: חמירי הוא ממנין. חמירי נקרא חילל כשה רביעית שהוא פורה
לחמו וחילין הוא וממנין כהנאה שלשה שנים הראשונים חסור כהנאה או בהשמיט שלש הוא חילל בממנין וחלו לרדף פירין:
ממנין

ריב"ז
קוסם קדושו מאלו למד קוסם חילוני הוא הוא כקוסם שקרין פליי חן
ה"ל כו' ר"ח כפי קומי ר' חסיה מין שאר עשן חילול קוסם חילוני קודם
י"ל כרסיה ומראה לפעולד למרבי ככשיטת כפ"ה ע"פ דרשין

גמרא. נושא. סוכה. ס"ו. ה"ד

Kauder, Samuel Judah ben David

15

עולת שמואל

חלק ראשון

מתשובת שאלות בש"ע אורח חיים

אשר נשאלתי טוולתי ואשר באו לידי הלכה למעשה, ואשר עטרתי לחקור דברים לא נחפרשו מקדם.

ינעתי זה לי יוצר המצא ועשיתי שנה וחלי' מלחתי אשר חותם בפני הנבי האעיר בחלפי שמואל יודא בקרב שמואל ליב, בלתיח התו המנוח מרה דוד קודער ז"ל, חושב עיר ואם נישאל ק"ק פראג ובחוק עמי חכמי יושב על התורה ועל עבודת הוראה פה ק"ק קאלדי, ועיני כשאלות לטובת בני עמי יושני גלילות טחאלר וכוונות יע"ח.

שנת תקפ"ג לפ"ק

O L A T S A M U E L.

Abhandlungen moralischen und religiösen Inhalts,

von

Samuel Löw Kauder

fabriker und budweiser Kreisrabiner.

יצא לאור ע"י:

ה'ס"פ"ר

Prag 1823.

Bedruckt in der Schollischen Buchdruckerei, Altstadt, großer Ring im goldzischen Hause Nr. 933.

16

במסוף במנחה ובנעילה בתענית ומעמדות וז"ל, ומסקנת הש"ס דבתענית שיש בו נעילה אין ל"כ במנחה ובתענית שאין בו נעילה איכא ל"כ במנחה וכו' ותענית שאין בו נעילה הוא ט"ב וכו' הרמב"ם להדיח בפ"ד מהל'

סימן פ'

כל עיקר, ודירתו מיתלי תלוי וקאי בכל הבנין לא חשיב זה בנין של שמחה, ועוד הא כתבתי' שם סק"ב מאוס הפסד ממון מותר ובג"ד הוא הפסד מרובה שעדיין לא נעשה הגג ואם יבואו הגשמים כחצר המה תמידין ותיריין בשנה זו יתקלקלו החומות כולן, ויגע לרין ויהי' ה"מ, וכיון שהחמיל כבר זה כמה חדשים ולא כוון מלאכתו ע"כ אין להחמיר בכל' להלכה למעשה

שמואל ליב. L

סימן פ"א

התענית מכל מקום במקום סכנה עקרוהו, ואף על גב דה"ך מקיל יותר לענין סעודת מצוה מבחולה, כ"ז הוא לענין תענית יחיד אבל בתענית ליבור הסכנה הפוכה ע"כ תוכן דברי מעלתו, הן אחת דבמקום סכנה לא גזרו, אבל בודאי אדעתא דהכי לא נהג כמי, וכיון דחולה לא חשיב אדעתיה לא לר"ך להחנות ואפילו בלא חכאי המנהג בטיל, ורח"י מעשה חונם דחונם דלא חשיב אדעתיה לכו"ע יש ענתת חונם, כמבואר בחוס' רש"ך דכחובות, ובג"טין דף ל"ד ע"א עיי"א, ומ"ש מעלתו לחלק בין ת"ג לתענית יחיד לר"ך סביב חריפה וכו', ומי הגיד למעלתו דדי' לומות אינן משום כבוד דהא מריב דה"ס אין מלחמה ואין שלום ראו מתענין ראו אין מתענין כדאית' בפ"ד דר"ה דף ח"י ע"ב, והמחבר ב"ד ס"י, ר"ז דקט' תענית ב"ב ותענית ב"ד י"ח לרבותא נקט' דחפילו בני לריבין התרה, ומ"ש ר' לומות שריבין התרה, ועיין מ"א ס"י תק"ג שבי' חמה שבי' המחבר ואסור לפרוך גדר וכו' פי' ח"ג' דמדינא בזמן שאין סכנה אין חייבין להתענות אלא בע"ב מ"מ כיון שנהגו להתענות כולם אסורין לפרוך גדר וכו' הכי דאף ד' לומות מאוס מנהג וגדר הן, ועוד רח"י ברורה הש"ס דגדרים דף י"ב ושנועזת דף כ' ע"א חזוהו כדר האמור בתורה האומר הכי עלי' שלא יחול בש"ר ואלא אשמה יין כיום שמת בו חביו כיום שנהרג גדלי' בית וכו' אמר שמואל והוא שכר ונת' מחותן יוס, ופרך הש"ס פשיטא ומשני כיום שמת בו גדלי' ב"א איצטרך ל"י סד"א כיון דכי לא כדר נמי אסור כי נדר נמי לאו מתפיים בנדר קמ"ל, הכי ל"ג ח"ג' שהוא מרדכי סוכרים ויש לו רמו דבברי קבלה בירמ"י לוס הרביעי וגו' ח"ג' מתפיים בנדר, אמנם לפי דברי הר"ן שם לא מוכח מדי ונולח דמספיקא מחבריה הייתי מפרש הש"ס שח"ג' כי לא נדר נמי אסור כי נדר נמי לאו מתפיים בנדר הוא קמ"ל היינו דאפילו חשיב מתפיים בנדר כיון בזמן דליכא שלום וליכא מלחמה ראו מתענין ראו אין מתענין מתפיים בנדר דהוי רק מאוס מנהג וגדר, אמנם בלא"ה יאמר נח מעלתו עד היכן תקינת חכמים שאמרו שאין לר"ך התרה עד היכן יגיע החולשא דודאי אם יש לחוש לסכנה מודינא ל"י למר שאין לר"ך התרה. אבל בחולשא בעלמא, חזוהו שיעורא דאין לר"ך התרה ואיזה לר"ך התרה, ח"כ נחת לכל' איש ואיש תורתו בירו, וע"כ בודאי לו יידינא למעלתו כל סברותיו אין לדבר שיעור ולר"ך התרה בכל חולשא, אם לא שיש לחוש ח"ו לסכנה או שלא ימלא ג' הדיעות בכה"ג יש להקל, אבל לא אם יכול למנוח מתירים בקל, הכלענ"ד כתבתי ח"כ הד"ש צ"ע

שמואל ליב קוידר. שאלה

אנשארתי מ"א ככנר שה"י לו בית קטן וסתר המעוניה כדי להרויחו ולבנות עלי' על גבו, וכשה אינו ראוי לדור בו, והחמיל לבנות מתחילת הקיץ אך שהיו ריבוי הגשמים ונחשכב בבנין עד גז ר"ח הג, ושאל אם מותר לבנות גם מר"ח חב' ואילך, והודייתי שמתיר עד יוס ו', ח"ג' שכתב המ"א ס"י תקנ"א סק"ז בשם הר"ן כל בנין שהוא רק להרווחא חשיב בנין של שמחה, היינו אם ביתו עדיין ראוי לדירה רק שהוא עוסף מן הברדים או למעלה, אבל בג"ד שאין לו דירה

שמוחה ששן וחורה, לשר החורה, חב"י ידידי המופלא ומופלג בתורה ויראה חכם השלם חריף ובקי כבוד מ"ה יוס' האק כ"י.

מה שעלה על דעת מעלתו, בגלוי שנתעלף ביום תענית ליבור והוכרח לאכול, שאינו לר"ך התרה על קבלת התענית, דמעיקרא לא קיבל על עצמו בכה"ג וגם מ"ל לא תקנו התענית בחולה או זקן, ובסת"ע מעלתו מהמ"א ס"י תקפ"א סק"ב שבי' ומ"מ יש ללמוד מזה שיש להקל בתעניות חלו במקום שיש תקינת חולי ואין לר"ך התרה, הכי דאין לר"ך התרה במקום חולה ולדעתי נהפוך הוא דעד שמעלתו מביא רח"י מהמ"א, יש רח"י להיפך מהמחבר י"ד ס"י ר"י' סעיף ח' שבי' להדיח הלכך מי שרגיל להתענות תענית שלפני ר"ה ושנין ר"ה לזי"ב וכו' ור"ה לחזור בו מחמת שאינו בריא, לר"ך ג' שיתירו לו, ואולי המ"א בש"ע שבי' הך מילתא נעלם ממנו הך דין של המחבר דח"ה הי' לו להביאו ולחלוק עליו, ואל' ישיבני ידידי מרדכי הרמ"א בח"ח ס"י תקפ"ח ס"ב שבי' ומיהו ב"ב שכוהנין להתענות אחר פסח וסכות או אפילו בעי"ה וח"ע בריית מילה מצוה לאכול וז"ל התרה כי לא נהגו להתענות בכה"ג, משם אין התרה לדברי המחבר וכבר כ' הש"ך שם ב"ד ס"י ר"י' סק"ב, דברית מילה או סעודת מצוה חשיב אדעתיה ודעתיה דהכי לא נדר, מש"כ בחולה לא חשיב אדעתיה, ועוד יש לחלק דסעודה מצוה כל אשין שוין צוה, וש"ע נובל לומר דאדעתיה דהכי לא נדר, אבל בחולשא וכדומה הדבר ידוע דכל תענית מחליש, אך דאיכא הבדל בין חולשא לחולשא, ח"כ נחת דברך לשעורין לומר דאדעתיה דהך חולשא לא נדר ואדעתיה דהך חולשא נדר מאן מפ"ס, ולכן בכל חולשא לר"ך התרה, כיון דהא נמסר לל"ב, ויש אדם שתעניתו קשה עליו וח"ה מתענה, ויש שאינו מתענה, ואשר דנס המ"א לא חמרו כ"א בתעניות חלו שאין להם עיקר ושורש צ"ס ורק ממנהג בעלמא, אבל ב"ב' שיש לו עיקר בדברי קבלה, מודה המ"א דלר"ך התרה, ככל' פשוט ואף אם אין קן דעת המ"א לא שבקינן וודאי של המחבר משום ספקיו של המ"א ונפרט שלא הביאו ומהגם שהמחבר מחמיר והמ"א מקיל בנדר שהוא מ"ה, ואין לומר דנס תענית ערה יש לו עיקר במדרש כמבואר ס"י תקפ"ח, אדרבה משם נראין שאין מתענין אלא הגדולים וכבר האריך המ"א שם ליישב האריך הכל עושין עמ"ל לגדולי' דהא לאו כל הרוגה לישול השם יבוא וישול.

ומעלתו שילח את ידיו לחלק מסננה דנפשי דה"ס שגזרו חז"ל אינו לר"ך התרה דמעיקרא לא נזרו על החולה ח"ג' דבסעודת מצוה לא עקרו * 28

בעזהשׁיית

זה השער לד' צדיקים יבואו בו

שׁרת

מקדש ישראל

[והזמנים]

על הלכות המצוות

בימי בין המצרים

ב' חלקים

ח"א. פסקי הלכות ה"ג. בירורי הלכות

מהדורת

אברהם פנחס

בערקאוויטש

כל אלה חוברו יחדיו בעזרת ד' יתברך ויתעלה

ע"י הצעיר באלפי

ישראל דוד הארפענעם

רב דביהמ"ד "ישראל והזמנים"

מח"ס ישראל והזמנים ג"ח, שו"ת ויברך דוד ב"ח

ספר חינוך ישראל, ס' נשמת ישראל

שו"ת נשמת שבת ז' חלקים

שו"ת מקדש ישראל ח"ח

ושא"ס

מהדורה חדשה מורחבת

שנת תשע"ד לפ"ק

ברוקלין ניו

יצא הישראל חייב ויהיה חילול ה' יעו"ב, ממילא שגם בזה יש למנוע עכ"ד, אלא שטעמו לא שייך אלא כשהממשלה תובעו לדין, אבל אם הוא עורך טענה ומענה כנגד הממשלה לא שייך חילול ה' אם הממשלה יצאו זכאי לפטור.

* * *

סימן נ"ה

שאלה - מי שקבעו לו אינטערוריזם עם הממשלה לברר אם הוא מוכשר לקבל סיוע מהממשלה (כגון

פאא"ד-סטעמפ'ס או סעקשען-8) אם שפיר דמי באלו הימים.

תשובה - שפיר דמי. שאין זה דיון וסכסוך של שני צדדים (שנימא דמזליה של נכרי גובר), אלא הוא בירור המציאות (עוד זאת שגם שהממשלה רוצים ליתן למי שהוא מוכשר לה באמת), ועל כגון אין קפידא מצד חשש ריע מזליה דישראל.

וכן נראה דמותר ליטול דריווינג-טעס"ט בהט' ימים, דדוקא במידי דישראל כנגד גוי הוא דיש קפידא משום דמזלא דגוי גובר על של ישראל.

איסור בנין (של שמחה)

סימן נ"ו

74 שאלה - אי מותר לתקן (איבערבויע'ן) את דירתו בט' הימים, ומהו לבנות לעצמו דירה.

ומהו לקנות לעצמו בית או דירה חדשה.

תשובה - להרווחה אסור, אבל המטופל בבנים והוא צריך בשביל כך להרחיב דירתו שפיר דמי בכל זה [אבל לא יבנה באלו

הימים החלקים שהם רק לשם ציור וכיור]. והטעם דמבואר בפוסקים דבנין של "שמחה" אסור וכ' הר"ן (מובא בב"י ומג"א) דה"ה כל בנין שאי"צ לו לדירתו ורק עושה "להרווחה בעלמא", ממילא נהי דמי שסותר ובונה רק לשם נוי אסור, כבנין להרווחה וכבנין של כיור וציור וכמו שכ' הפוסקים דאף לצייר דירתו אסור, אבל מי שסותר ובונה מפני שהוא נחוץ לו לצורך דירתו ואינו עושהו לשם "הרווחה" בעלמא (לוקוס) מותר [ואף בשביל ברייטקיי"ט להמטופל בבנים נראה דשפיר דמי, שאין זה לשם שמחה אלא בשביל

מנוחת הרעת והנפש של האבות והבני דידוע שבדירה צרה הילדים מסתובבים נ אחד תחת רגלי השני וגורם למריבו והכאות והפרעה לכל מצב הבית].

ומה"ט נמי נראה דמותר לבנו עקסטענדזשע"ן לדירתו אם הו צריך לו להרחיב דירתו לצורך הילדי שחננו ה', וכמו כן מי שרוצה לבנו פארט"ש מפני שהוא צריך לו שיו להילדים מקום לשחוק דמותר, ואף כשא לו ילדים בבית אולי יש להקל, דזה נ חשיב להרווחה שהוא דבר הנצרך להאז מזמן לזמן לנות ולשאוף אויר זך [ובפו אם דעתו ג"כ לבנות שם סוכה שיש להי דהו כבנין של שמחה דמצוה דשרי].

[**והנה** בספר יוסף אומץ ובס' נהג כצ יוסף וכן בס' מקו"ח מע המהרי"ל הביאו שנוהגין שלא לבנו באלו הימים בנין של קורות ועצים מטו שבטל עצי המערכה (וע' ביוסף אונ שאם א' קנה עצים לקחוהו ממנו), וכן ב איש חי (דברים) כ' דאין קונין עצים נ לבנין ולא להסקה, מיהו בשו"ת זכחי צו (או"ח סי' ל"א) כ' די"א דדוקא להסי אין קונים דומה לעצי המערכה שבט ועל כן יש להקל אף בזה לצורך בנו וכמדומה שאצלינו בכלל אין המנהג וקונין עצים וכונין בעצים.]

ועל פי האמור למעלה נראה דמי שדיר צר לו ולמשפחתו דמותר נמי לקנ בית ודירה באלו הימים, דכמו דמו לבנות בית לצורך דירתו ה"ה לקנות נ שנצרך לו ולמשפחתו לצורך דירתם, א מי שיש לו בית דירה אלא רוצה לקנ

מנוחת הדעת והנפש של האבות והבנים, יידוע שבדירה צרה הילדים מסתובבים כל אחד תחת רגלי השני וגורם למריכות והכאות והפרעה לכל מצב הבית].

← **ומה"ט** נמי נראה דמותר לבנות עקסטענדזשע"ן לדירתו אם הוא צריך לו להרחיב דירתו לצורך הילדים שחננו ה', וכמו כן מי שרוצה לבנות פארט"ש מפני שהוא צריך לו שיהי' להילדים מקום לשחוק דמותר, ואף כשאין לו ילדים בבית אולי יש להקל, דזה לא חשיב להרווחה שהוא דבר הנצרך להאדם מזמן לזמן לנוח ולשאוף אויר זך [ובפרט אם דעתו ג"כ לבנות שם סוכה שיש להקל דהו כבנין של שמחה דמצוה דשרין].

[והנה בספר יוסף אומץ ובס' נוהג כצאן יוסף וכן בס' מקר"ח משם המהרי"ל הביאו שנוהגין שלא לבנות באלו הימים בנין של קורות ועצים מטעם שבטל עצי המערכה (וע' ביוסף אומץ שאם א' קנה עצים לקחוהו ממנו), וכן בבן איש חי (דברים) כ' דאין קונין עצים לא לבנין ולא להסקה, מיהו בשו"ת זבחי צדק (או"ח סי' ל"א) כ' די"א דדוקא להסקה אין קונים דומה לעצי המערכה שבטל, ועל כן יש להקל אף בזה לצורך בנין, וכמדומה שאצלינו בכלל אין המנהג כן וקונין עצים וכונין בעצים.]

← **ועל** פי האמור למעלה נראה דמי שדירתו צר לו ולמשפחתו דמותר נמי לקנות בית ודירה באלו הימים, דכמו דמותר לבנות בית לצורך דירתו ה"ה לקנות מה שנצרך לו ולמשפחתו לצורך דירתם, אבל מי שיש לו בית דירה אלא רוצה לקנות

בית מפואר להרווחה יש לומר דאסור, כמו לבנות לרווחה.

ואף שכתבנו דבאופן הנ"ל מותר לו לבנות ולקתן דירתו, מ"מ אסור לו לבנות באלו הימים אותן החלקים שהם רק לציור וכיור (כגון מאולדינג"ס).

→ **אלא** שנסתפקתי במי שמסר את דירתו לקאנטראקטע"ר (בהיתר) שיבנהו כולו מחדש ובין השאר ישנם שם גם חלקים שהם של ציור וכיור, דאם הבעה"ב אינו מעורב כלל עם הבניה ואינו יודע מתי בונה מה, דשפיר דמי לו להבעל מלאכה לבנות בהט' ימים אף החלקים של ציור וכיור, כיון דאצל הבעל מלאכה מותר שעושהו בשביל עבודתו (וכתבנו בפסקי ההלכות דמותר לבנות בנין של ציור וכיור כדי למכור לאחרים) ואילו הבעלים אינם יודעים מאומה מה עמו בבית עכשיו אין איסור.

→ **ובעיקר** הדבר בתשו' הגאון בעמח"ס פרדס רימונים (נדפסה בקובץ אורייתא חי"ד) כ' דלא ברירא בדעת השו"ע והרמ"א דבנין "להרווחה" אסורה, שי"ל שס"ל כהני ראשונים דאינו אסור רק בנין של "שמחה" דייקא, אבל להרווחה מותר לבנות, ויש לצרף שיטתו כשיש עוד סניפי היתר.

→ **ואגב** נראה דמותר לקנות בתים לצורך מסחר (ריעל-עסטעי"ט בלע"ז) ככל משא ומתן, וכאשר שהבאנו בפסקי הלכות שאף לסרסר ולעשות מו"מ בכלי

(8) אס

זה דיון צודים לא הוא שגם מוכשר א' מצד

טעם"ט דישראל דמזלא

ע ציור ע דבנין א' בב"י לדירתו ילא נהי אסור, יור וכמו אסור, נחוץ לו "רווחה" בשביל דשפיר בשביל

כסף וזהב מותר, ואינו אסור מו"מ של שמחה להרווחה אלא לקנות ולבנות לצורך עצמו, ועשו"ת דבר יהושע (ח"ב סי' ע"ג) דלבנות בתים למכור או להשכיר לאחרים מותר. L

* * *

סימן נ"ז

שאלה טז - מי שדר בדירה שכורה והוא רוצה לקנות (ולשכלל) דירה חדשה משלו כדי שלא ידור בשכירות אצל אחרים אי מותר להמשיך בהבניה בהט' ימים.

תשובה - יש לדון להקל לפי הצורך. נראה דבכה"ג לא

חשיב לשם הרווחה ומותר לו לטפל בדירתו גם באלו הימים (חוץ מלהתעסק בפועל בענינים של ציור וכיור) שפשוט חבל להאדם בזמניו אלו שדמי השכירות עולה מעלה ראש להניח מעותיו על קרן הצבי לשלם שכירות על דירה השייך לאחרים מדי חודש בחדשו בזמן שבמעוה אלו יכול לשלם מארגיט"ש (משכנתא) על בית הקניה לו.

ויותר נראה דאף מי שאינו משלם שכירות גדול והוא קונה בית או דירה פרטי כדי לדור בשלו (שלא יהיה כפוף לבעה"ב בשכירות) ג"כ מסתבר דזה אינו בכלל הרווחה שאסרו חז"ל בימים אלו, דזה דבר סביר ומקובל שיהיה לאדם מקום דירה פרטי משלו, ולא יהא דר אצל אחרים, שאז הוא זקוק תמיד לרצון הטוב

של הבעלים ככל דבר ששייך לדירתו (ולהחיוכים שמוטל על בעל הבית לעשות בהבית) והוא מקום המוכן לסכסוכים, והשוכר הוא תמיד מוגבל, וכבר אמרו חז"ל רוצה אדם בקב שלו וכו'. L

* * *

סימן נ"ח

שאלה טז - אחד התחיל לבנות להרווחה וסתר כל ביתו לבנותו מחדש (לשם ציור וכיור) אבל נמשך הבניה עד שהגיע הט' ימים מהו להמשיך ולבנות באלו הימים.

תשובה - אם לפי החשבון היה צריך להגמר אלא

שנתאחר מותר. נראה דאם עכשיו אין לו מקום לדור שמותר לו להמשיך ולבנות דברים ההכרחיים לעצם הדירה (ואינם מעשה ציור וכיור) שסוכ"ס לפי המצב שנתרחש כבר הוא לצורך דירתו ההכרחי, וכעין מה שכתב בשו"ת עולת שמואל (סי' פ') שאם סתר ביתו כדי להרחיבו להרווחה, מ"מ מאחר שעכשיו אין לו מקום לדור מותר לו לבנותו בימים אלו (אם לא כיוון מלאכתו לכך).

אלא שנראה דזה דוקא אם לפי החשבון כבר היה צריך הדבר להגמר קודם הט' ימים אבל אם סתר דירתו הקבועה אדעתא דהכי שאח"כ יחפש היתר להמשיך הבניה באלו הימים מורינו ליה שאסור לו לבנות באלו הימים נובס' מקור חיים לבעל חו"י ז"ל כ' דצ"ע בקצץ עם

עכו"ם וידע מתחילה שלא יגב הט' ימים, ויש לחלק דשאני כאילו קבע מלאכתו באלו הימים בעלמא ליכא היתר דקצץ

והנה כל הנ"ל לבנות דברים לעצם הבנין למהר גמר שיוכל ליכנס לדור שמה, א ולתקן דברים של ציור וכיור לאסור בכל אופן, שהרי יכול שם בלא אלו הדברים, אם לא הפסד אם לא יעשוהו עכע יצטרכו לחזור עליה, ואינו יכו הבעלי מלאכות שימתינו בענ

ועל פי הנ"ל נראה כמי נ תקלקל מטבח שלו בא ראוי לשימוש, והוא צריך למט וכשכבר מתקן מטבח חדשה ר יפה ומצוייר ומכוייר שמותר בימים אלו, כיון שעיקרו אינו ציור וכיור, וכיון שכבר מתקנו לעשותו באופן שהוא רוצה, באופן של ציור וכיור, כיון למימר שהציור והכיור ישי ואפילו בדברים ששייך לחזור ה ציור והכיור) אח"כ מ"מ כ יהיה לו בזה הוצאה כפולה וי מקום פסידא דמותו

* * *

סימן נ"ט

שאלה טז - הבונה בית לו גוי "קבלך" וה

לבנות גם באלו הימים אי מותר להניחו לעבוד בהט' ימים.

תשובה - מעיקר הדין מותר, אבל ראוי לבקשו להמתין (אם

לא יגיע לו הפסד ועיכוב גדול מזה). הדבר מבואר בב"ח ובא"ר (הובא ג"כ להלכה במ"ב סק"ב) דאם שכר לנכרי בקבלנות קודם ר"ח מותר לבנות באלו הימים אף בנין של שמחה דעכו"ם אדעתא דנפשיה קא עביד, ועיי"ש בב"ח משום דהא אף בשבת הי' מותר מן הדין ואינו אסור אלא מפני הרואה, ובאלו הימים שהוא מדרבנן אין לאסור, ממילא בזמנינו שכל הבנינים בונים ע"י קבלנים (קאנטראקטע"ר) אין איסור בנין, ואף שבשו"ת מהר"י ברונא אסור אף בקבלנות מאחר שדרך לבנות בתים ע"י עכו"ם שכירי יום, מ"מ בזמנינו נשתנו הדברים ואין הדרך כך ממילא דשרי אף לדידי [אלא שעיי"ש בב"ח דבאלו הימים אסור "לשכור" קבלן לבנות לו דבר האסור], ואף שלגבי שבת אין להקל אף בזמנינו ע' באחרונים אבל בכגון דא נראה כנ"ל שיש להקל.

אמנם איתא במג"א שאם יכול לפייס את העכו"ם בדבר מועט שלא יצייר ביתו באלו הימים תע"ב (וממילא דכל שכן לבנות), ובפרט כשהקבלן לא יעלה המחיר בשביל כך, ובודאי שבכל אופן היהודי לא יעמוד על הקבלן הגוי לזרוז במלאכתו באלו הימים.

ועוד דנראה דאף להג"ל באופן דשרי מ"מ אסור לקבוע עם הקבלן שיהא

עכו"ם וידע מתחילה שלא יגמרנו קודם הט' ימים, ויש לחלק דשאני התם דהוי כאילו קבע מלאכתו באלו הימים, ובכה"ג בעלמא ליכא היתר דקציצה].

והנה כל הג"ל לבנות דברים הכרחיים לעצם הבנין למהר גמר הבנין כדי שיוכל ליכנס לדור שמה, אבל לבנות ולתקן דברים של ציור וכיור גרידא יש לאסור בכל אופן, שהרי יכול ליכנס לדור שם בלא אלו הדברים, אם לא כשיהיה לו הפסד אם לא יעשוהו עכשיו ואח"כ יצטרכו לחזור עליה, ואינו יכול לסדר עם הבעלי מלאכות שימתינו בענינים אלו.

ועל פי הג"ל נראה כמי שנשרף או נתקלקל מטבח שלו באופן שאינו ראוי לשימוש, והוא צריך למטבח חדשה, וכשכבר מתקן מטבח חדשה רוצה שיהיה יפה ומצוייר ומכוייר שמותר לו לבנותו בימים אלו, כיון שעיקרו אינו מתקנו לשם ציור וכיור, וכיון שכבר מתקנו מותר שוב לעשותו באופן שהוא רוצה, אף שנעשה באופן של ציור וכיור, כיון שלא שייך למימר שהציור והכיור ישלים אח"כ, ואפילו בדברים ששייך לחזור ולתקנם (את הציור והכיור) אח"כ מ"מ כיון שאח"כ יהיה לו בזה הוצאה כפולה ויתירה חשיב מקום פסידא דמותר.

סימן נ"ט

שאלה - הבונה בית להרווחה ע"י גוי "קבלן" והקבלן רוצה

לדירתו לעשות סוכים, אמרו

לבנות ביתו (אבל ימים מים.

היה אלא יו אין לבנות ואינם המצב, כרחי, ל (סי" רחיבו ין לו ז אלו

זשבון קודם ובועה היתר וליה מקור פ עם

מחוייב לבנות לו באלו הימים, כמו לענין שבת בקצץ לו שכרו דקיי"ל דמ"מ אסור לקבוע מלאכתו בשבת, ויותר מזה ראיתי במקור"ח לבעל חו"י שמספק"ל בקצץ עם הנכרי לפני ר"ח וידע שאי אפשר לו לגמרו קודם ר"ח אי מותר. L

* * *

סימן ס'

שאלה 76 - מהו לעשות קאנטראקט על דירה חדשה באלו הימים.

תשובה - מותר. מסתבר דאפילו

בקניית בית שהוא נכלל בכלל משא ומתן של שמחה (כגון שקונה דירה נאה ויפה לשם הרווחה בעלמא) דזה שפיר דמי, שרק גמר הקניה שכותבין וחותמין הבית בערכאותיהם של הממשלה זהו בכלל קניה, אבל עשיית קאנטראקט בעלמא כל זמן שלא נכתב בטאב"ע (דיע"ט בלע"ז) על שמו עדיין איננו שום קנין, ועכ"פ אינו בגדר קנין ומו"מ של שמחה שאין לו שמחה בזה, ואף לפי הטעם משום דלא מסמנא מילתא נראה ג"כ שאין להקפיד מטעם זה, דעיקר סמיכת דעת של הקנין הוא אך ורק בזמן שיכתבו הבית על שמו בערכאותיהם של הממשלה (שאו נכון לבו ובטוח שבאמת הבית או הדירה שלו הוא), ודלא כמו שמביא בס' פסקי תשובות משם גדולים דהמנהג למנוע מזה משום דלא מסמנא מילתא (וחכ"א אמר עוד להתיר מטעם שמה יקדמו אחר).

וכן לעשות קאנטראקט עם פועלים לצייר ולכיר ביתו (ואף אם מקדים לשלם) מותר, דמבואר במקור"ח דמותר לפסוק עם גוי לציור וכיור שיעשה אח"כ.

ולהיפך אם עשה הקאנטראקט מקודם נראה דאסור לגמור המקח (קלאוזינג בלע"ז) באלו הימים דזהו עיקר השמחה, מלבד אם כר נקבע מראש זמן גמר הקניה וזה יהיה באלו הימים ואם ירצה לדחות את הקלאוזינג יעלה לו בהוצאה יתירה יש להתיר. L

* * *

סימן ס"א

שאלה 77 - אי מותר לצייר ולצבוע (פעניטין בלע"ז) את ביתו בהט' הימים.

תשובה - יש למנוע, אבל עיי קבלן גוי יש מקום להקל.

הדבר יוצא לאיסור ממג"א משם המהרי"ל (שאינו מחיר רק בקבלנות עם עכו"ם), ונראה הטעם דמדמהו לבנין של כיור וציור דאסור מר"ח עד התענית.

אמנם בזמנינו שגם המציירים עובדים בקבלנות נראה להקל עם קבלו עכו"ם מקודם ר"ח (ע' בדברינו בס' נ"ט), ואף שבמג"א מביא מהמהרי"ל שאם יכול לפייס העכו"ם בדבר מועט שימתין עד לאחר ט"ב תע"ב, וממילא שיש מקום להורות לו להחמיר שיקבע עם העכו"ם

שיבא לעשות מלאכתו רק לו מ"מ מאחר שבעיקר דברי המקור"ח (לבעל חו"י ז"ל) חולק וכי דמפוסקים הראשונים משנ' ולסייד מותר, דרק "בנין" ד: (ועל כן מיקל כשאינו שבוע שו' וגם אינו ג' ימים סמוך לו שמורים כבי מדרשא כהמג"ל לצייר (ולשכור מציירים) בא מ"מ עכ"פ באופן הנ"ל כשהו: עוד מקודם ר"ח ולא קבע ענ' באלו הימים דייקא (אלא מעצמו רוצה לבוא באלו הי' להקל לכתחלה, ובפרט כשנחמך באלו הימים כגון שחושש י' יבואו כלל (כמו שמצוי שאד להם הרבה עבודה ואינן כ' הרבה, וצריכין לנוגשם ימים ו' שיובאו) או שעכשיו שבני בני הקיץ הוא הזמן היותר מוכשו שעכ"פ הדיי"ץ יעשו רק ל

ד"א ע' מקור"ח שם דבאופן ז' אף שאינו נכנס להבית

לצייר כשהכתלים מלו

נראה דאם ציור הישן כב' וקשה לדור שם ככה ל' לבגד שנתלכלך דמותר י' מכובס, והכ"נ אין כוונתו ל' להסיר הלכלוך, ואין עיקר הרווחה (ציור וכיור) ובאמת להסיר הלכלוך שלא ע"י ציור ציור וכיור, אבל כשאי אפשר מותר כנ"ל.

פלעסטערין - פריימיין

כמו כן נראה דאף באופן האסור מ"מ מותר באלו הימים להכין הכתלים להציור שהיינו לסוד אותו בסיד (בלע"ז פלעסטערע"ן) שזה אכתי אינו בגדר בנין של ציור וכיור (אף שהוא נעשה לחכלית ההוא מ"מ) יש להקל, שזה מצד עצמו עדיין אינו מביא שמחה להאדם שניכלליה במשאחז"ל משנכנס אב ממעטין בשמחה.

ויותר נראה דאף פריימיין מותר מה"ט דאכתי אינו עוסק בציור וכיור [ואף שהמ"כ בבה"ל מדמה דין זה להמבואר בשו"ע סי' תק"ס דלאחר חורבן ביהמ"ק גזרו שלא לסייד ולכייר ביתו אא"כ ישאיר אמה על אמה ושם נראה דאף זה אסור, דבעינן שישאיר הסיד ממש, י"ל].

מיהו כל זה בדירה ישנה שהוא כבר דר שם, אבל הבונה בנין חדש (להרווחה) של ציור וכיור נראה דאף הנ"ל אסור דהוא חלק מבניית בנין של שמחה הכללי.

L

* * *

סימן פ"א-ב

שאלה - מהו לצייר ולצבוע (פעינט'ן בלע"ז) את דירת התן-כלה בהט' הימים.

תשובה - יש מקום להקל. והוא על פי מה שמביא בס' נחמת ישראל (פי"א הערה 31) שמביא מס' מועדי ישרון משם בעל אגר"מ ז"ל דמי

שיבא לעשות מלאכתו רק לאחר ט"ב, מ"מ מאחר שבעיקר דברי המג"א בס' מקו"ח (לבעל חו"י ז"ל) חולק עליו בזה, וכי דמפוסקים הראשונים משמע דלצייר ולסייד מותר, דרק "בנין" דציור אסור (ועל כן מיקל כשאינו שבוע שחל בו ט"ב וגם אינו ג' ימים סמוך לט"ב), נהי שמורים בבי מדרשא כהמג"א לאסור לצייר (ולשכור מציירים) באלו הימים, מ"מ עכ"פ כאופן הנ"ל כשהוא בקבלנות עוד מקודם ר"ח ולא קבע עמו לעשותו באלו הימים דייקא (אלא שהעכו"ם מעצמו רוצה לבוא באלו הימים) נראה להקל לכתחלה, וכפרט כשנחוץ לו לעשות באלו הימים כגון שחושש שאח"כ לא יבואו כלל (כמו שמצוי שאתר ט"ב יש להם הרבה עבודה ואינן מגיעים זמן הרבה, וצריכין לנוגשם ימים ושבעות עד שיובאו) או שעכשיו שבני ביתו במעונות הקיץ הוא הזמן היותר מוכשר לזה, וטוב שעכ"פ הדיי"ן יעשו רק לאחר ט"ב.

ד"א ע' מקו"ח שם דבאופן האסור אסור אף שאינו נכנס להבית עד אח"כ.

לצייר כשהכתלים מלוכלכים

נראה דאם ציור הישן כבר מתקלפת וקשה לדור שם ככה מותר דדומה לבגד שנתלכלך דמותר ללבוש בגד מכובס, והכ"נ אין כוונתו לשם יופי רק להסיר הלכלוך, ואין עיקר הציור לשם הרווחה (ציור וכיור) ובאמת אם יש אופן להסיר הלכלוך שלא ע"י ציור וכיור אסור ציור וכיור, אבל כשאי אפשר בענין אחר מותר כנ"ל.

עם פועלים
אם מקדים
קו"ח דמותר
יעשה אח"כ.

זק"ט מקודם
מור המקח
הימים דזהו
נקבע מראש
ו הימים ואם
ג יעלה לו
חזיר.

ייר ולצבוע
את ביתו

אבל ע"י
מקום להקל.
שם המהרי"ל
עם עכו"ם,
ין של כיור
התענית.

דים עובדים
ל עם קבלו
נו בס' נ"ט,
ל שאם יכול
שימתין עד
שיש מקום
עם העכו"ם

אור לציון

תשובות ג'

כולל תשובות, פסקי הלכות, וחקרי דינים
 לפי סדר השו"ע, בהלכות:
 ראש חודש, פסח, ספירת העומר, יום טוב,
 חול המועד, תעניות (או"ח תי"ז - תקס"ח)

משיעוריו וכתביו של רבינו הגדול שר התורה עמוד
 ההוראה הגאון האמיתי מרן ראש הישיבה
 רבינו **בן ציון אבא שאול** זללה"ה
 ראש ישיבת "פורת יוסף" ירושלים

יו"ל ע"י המכון שעל יד
 הישיבה הגדולה "אור לציון"
 פה עיה"ק ירושלים ת"ו

שנת יצו ה' את הברכה (תשס"ה) לפ"ק

פרק כו

דיני דברים הנוהגים מראש חודש

א. שאלה. האם מותר לקנות דירה או לצבוע דירה או לקנות רהיטים בימי בין המצרים.

תשובה. מותר לקנות דירה ולהתום חוזה בימים אלו, ואף ביום תשעה באב. וכן מותר לעבור דירה בימים אלו. ואין לאדם לצבוע את דירתו בציורים מראש חדש אב. אולם מותר לצבוע בית כנסת ותלמוד תורה וכדומה בימים אלה. ויש להמנע מקניית רהיטים מראש חדש אב, ואף לא להזמין את הרהיטים, אף שלא יקבל אותם אלא לאחר תשעה באב, אלא אם כן המחירים עולים ויגרם לו הפסד מזה.

ממעטין מלישא וליתן. (וראה עוד בספר אור לציון יבמות דף מ"ג ע"א תוד"ה מלישא). וראה גם בדברי הרמ"א בסימן תקנ"א סעיף ז'. (וראה במג"א ס"ק ז' ובכה"ח אות כ"א). ובכ"י שם כתב שלא נהגו רוב העולם למעט במשא ומתן כלל, ע"ש מה שכתב בטעם הדבר. וראה בכ"ח ובט"ז שם ס"ק א' שכתבו טעם למנהג, שבזמן הזה שיש לנו מס מלך ושרים הכל כדי חיינו. וראה גם במ"ב שם ס"ק י"א. ועל כל פנים ראוי להמנע מריבוי משא ומתן בימים אלו, דהיינו לעסוק בסחורה ובעסקות כספים וכדומה, וכמשמעות דברי מרן. ומי שאפשר לו שלא לפתוח חנותו, עדיף טפי. וראה בכ"י שם בזה. ובכלל כל זה קניית רהיטים וכדו', שלא יקנה בימים אלו כדי למעט במשא ומתן. ואף הזמנת הרהיטים, אף שלא יקבל אותם אלא לאחר תשעה באב, ג"כ היא בכלל משא ומתן.

ועל כל פנים, אם הוא דבר האבד, כגון שהמחירים יעלו הרבה ויגרם לו הפסד, או שהוא דבר שלא ישיג אותו לאחר תשעה באב, ודאי שרי, שהרי אף בת"כ מותרת מלאכת דבר האבד, וכמבואר בשו"ע בסימן תקנ"ד סעיף כ"ג. וכן כתבו בבא"ח בפרשת דברים אות ב' ובמ"ב שם ס"ק י"א. לכן מותר לקנות דירה ולהתום על חוזה, ואף בת"כ, דהוי דבר האבד, שמא יקדמנו אחר. וכן מותר לעבור דירה בימים אלו, שאין איסור של שמחה אלא באופנים שאמרו חז"ל. ואולם קבלן המוכר דירות, לא ימכור מראש חודש אב, כדי למעט במשא ומתן. ורק אם הוי דבר האבד, כגון שצריך לכסף מזומן רשאי למכור, וכמו שנתבאר.

וכן מבואר בשו"ע שם שבנין של שמחה אסור, וכשיטת הרמב"ן שרק בנין של שמחה אין לבנות,

פטורה מלהתענות, כמבואר בשו"ע שם. (וראה מה שנתבאר להלן בפרק כ"ט תשובה ד' בדיון יולדת בתשעה באב, ע"ש). אבל לאחר שלשים יום, אם אינה מניקה בפועל, דינה ככל אדם לענין התענית.

והוא הדין לענין מפלת, שפטורה להתענות כל שלשים יום לאחר ההפלה, ולאחר מכן הרי היא חייבת בתענית, אף אם היא תוך כ"ד חודש מההפלה, אא"כ יש בעיות חולשה וכדומה.

ופשוט שכל זה הוא בנשים מעוברות או מניקות, אבל סתם נשים או נערות אין לפוטמן מהתענית, ולא מצינו שיקילו לנשים או לנערות לומר שחלשות הן, ודינן לענין התענית ככל אדם.

א. בשו"ע בסימן תקנ"א סעיף ב' כתב, מ"ח עד התענית ממעטים במשא ומתן, ובבנין של שמחה, כגון בית חתנות לבנו, או בנין של ציור וכיור, ובנטיעה של שמחה, כגון אבורנקי של מלכים לצל להסתופף בצילו, או מיני הדס ומיני אהלים. ואם היה כותלו נוטה ליפול, אף על פי שהוא של שמחה מותר לבנות. ובכ"י שם הביא מחלוקת בפירוש ממעטים במשא ומתן, שלדברי התוס' כמגילה היינו במשא ומתן של שמחה, כגון צרכי חופה וכיוצא בהם, אבל שאר משא ומתן שרי. ולדברי התוס' ביבמות, ריבוי משא ומתן קא אסר, שימעטו יותר מבשאר ימים.

והנה מסתמות דברי מרן משמע שסובר שכל משא ומתן יש למעט. וראה גם בכ"י שם. וכן בשו"ע בסימן תקנ"ד סעיף כ"ב כתב מרן לענין פרקמטיא להרויח ולהשתכר בתשעה באב, שבמקום שנהגו לעשות, מותר, אלא שממעט, שאפי' משכנס אב

וכן ספרים, ראוי להמנע מלקנותם אלא אם כן צריך להם עכשיו או שחושש שלא ימצאם לאחר זמן או שיתייקרו. וגם ראוי למי שיכול, למעט בעיסוק בסחורה ועסקות כספים מראש חודש אב.

L

ב. שאלה. האם מותר לקנות בגדים ונעלים בימי בין המצרים.

תשובה. אין לקנות בגדים ונעלים מראש חודש אב, אף אם אין בדעתו ללבושם אלא לאחר תשעה באב, ואף אם דעתו ליתנם במתנה לאחר. וכן אין ליתן בגד במתנה בימים אלה. וכן אין לתפור בגד או נעל חדשים. וחייט שהתחיל בתפירה לפני ראש חודש אב, יש להקל לו להמשיך בתפירה לאחר ראש חודש. והוא הדין שאין לרקום ולסרוג בגדים או לרקום מפה וכדומה. ומותר ללמד תפירה אם לא תופרים בגד חדש על ידי זה. ומותר לתקן בגד או נעל שנקרעו. ואם הם עומדים להתייקר מותר לקנותם. וכן אם נקרעו נעליו, ואין לו נעלים אחרות רשאי לקנות חדשים בימים אלו. ובגד שאינו חשוב, כגון גרבי נשים, מותר לקנות בימים אלו.

שנהגו שלא לסדר חוטי צמר בשתי (מלשון שתי או ערב) מראש חודש. והובא מנהג זה בשו"ע שם סעיף ח'. ופירשו הטעם בירושלמי, מפני שבו פסקה אבן השתיה מהטעם כי השתות יהרסון. והובא בב"י שם. וראה עוד בזה בב"י שם.

ואף שאינו לובש את הבגדים אלא לאחר תשעה באב, ג"כ לא יתפור ויקנה, וכמ"ש במ"ב שם ס"ק מ"ט. והרי ללבוש את הבגדים לפני תשעה באב בלאו הכי אי אפשר, שהרי אין מברכים שהחיינו בימי בין המצרים, כמבואר בשו"ע שם סעיף י"ז. וראה מה שנתבאר בזה לעיל בפרק כ"ה תשובה ג', ונתבאר שם שאף בשבת אין מברכים שהחיינו. אלא שעל כל פנים נפקא מינה כדברים שאין מברכים עליהם שהחיינו, כגון נעלים ובגדים פנימיים כמבואר בשו"ע בסימן רכ"ג סעיף ו', שיכול ללבושם בימים אלה, ואעפ"כ אין לקנותם אלא עד ר"ח אב בלבד.

ואף לא יקנה בגד כדי ליתנו כמתנה, וכמבואר בב"י שם, דנראה דלא שניא לו לא שניא לאחרים בין בשכר בין בחנם נהוג דלא למעבד, דהא ככל גרונא שייך טעמא דשפסקה בו אבן השתיה. וראה ברמ"א שם דה"ה שלא לקנותן. ונראה דהוא הדין ליתנם במתנה לאחר.

ואולם נראה, שיש מקום להקל לתפור בגדים, אם התחלת התפירה היתה לפני ראש חודש אב, שכיון שהמקור שלא לתפור הוא מדאיתא בירושלמי

ודלא כ"א בטור שכל בנין אסור, וכמבואר בב"י שם. ובכלל בנין של שמחה הוא בנין של ציור וכיור, כמבואר בב"י שם בשם הרמב"ם בהלכות תעניות. וכתב שם בב"י בשם הר"ן, שכל בנין שאינו צריך ואינו נעשה אלא לנוי והרווחה בעלמא, נחשב בנין של שמחה. ועל כן אין לצבוע את הדירה בציורים מראש חודש אב, אף אם עושה כן עם גלגל המיוחד לכך. וכן קבלנים לא יעשו גימור של צביעה בימים אלו. אבל בכנייה עד שלב הגימור רשאים. ואם יש לו פועלים, ואם לא יעבדו, יצטרך אעפ"כ לשלם להם, והוי דבר האבד, מותר לו להעבידם ולפקח עליהם.

ובית כנסת מותר לצבוע, כמבואר במג"א שם ס"ק ז' ובמ"ב שם ס"ק י"ב. וכן כתב בבא"ח פרשת דברים אות ג'. והוא הדין לתלמוד תורה וכדומה.

ודוקא ציור וכיור כבנין אסור, אבל צייר שמלאכתו לצייר ציורים, רשאי לצייר אף בימים אלו. וכן הנגרים מותרים לעבוד עבודה שאינה כבנין. ואף להתקין את עבודתם, ולחברם בבית, וכגון ארונות מטבח. (וראה בבא"ח שם לענין מלאכת הנגרים).

ב. בשו"ע בסימן תקנ"א סעיף ז' כתב, י"א שאסור לתקן בגדים חדשים ומנעלים חדשים בשבת זה, ויש להחמיר בזה מר"ת. וכתב הרמ"א שם, וה"ה דאסור לקנותן. וראה בב"י שם שהביא את דברי המרדכי שלמדו דין זה ממה דאיתא בירושלמי, נשי דנהיגי דלא למשחי עמרא מדעייל אב מנהגא. והיינו